Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 4 października 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Rynek wewnętrzny – Konkurencja – Uregulowanie ustanowione przez międzynarodową organizację sportową i wdrażane przez nią przy udziale jej członków – Zawodowa piłka nożna – Podmioty prawa prywatnego posiadające uprawnienia regulacyjne, kontrolne i w zakresie nakładania sankcji – Uregulowanie dotyczące statusu i transferu zawodników – Zasady dotyczące umów o pracę zawieranych między klubami a zawodnikami – Przedterminowe rozwiązanie umowy o pracę przez zawodnika – Odszkodowanie obciążające zawodnika – Odpowiedzialność solidarna nowego klubu – Sankcje – Zakaz wydawania certyfikatu międzynarodowego transferu zawodnika i jego rejestracji, dopóki trwa spór związany z przedterminowym rozwiązaniem umowy o pracę – Zakaz rejestracji innych zawodników – Artykuł 45 TFUE – Przeszkoda w swobodnym przepływie pracowników – Względy uzasadniające – Artykuł 101 TFUE – Decyzja związku przedsiębiorstw, której celem jest zapobieżenie lub ograniczenie konkurencji – Rynek pracy – Pozyskiwanie zawodników przez kluby – Rynek międzyklubowych rozgrywek piłkarskich – Udział klubów i zawodników w rozgrywkach sportowych – Ograniczenie konkurencji ze względu na cel – Wyłączenie

W sprawie C-650/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Mons (Belgia) postanowieniem z dnia 19 września 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 października 2022 r., w postępowaniu:

Fédération internationale de football association (FIFA)

przeciwko

BZ,

przy udziale:

Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA),

Sporting du Pays de Charleroi SA,

Fédération internationale des footballeurs professionnels,

Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe,

Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP),

* Język postępowania: francuski.

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer (sprawozdawca) i M.L. Arastey Sahún, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: C. Di Bella, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 18 stycznia 2024 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Fédération internationale de football association (FIFA) – A. Laes, avocat, i D. Van Liedekerke, advocaat,

– w imieniu BZ – J.-E. Barthélemy, J.-L. Dupont, P. Henry, M. Hissel i F. Stockart, avocats,

– w imieniu Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA) – N. Cariat, E. Matthys i A. Stévenart, avocats,

– w imieniu Fédération internationale des footballeurs professionnels – C. De Preter i P. Paepe, avocats,

– w imieniu Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe – J.-E. Barthélemy, C. De Preter i P. Paepe, avocats,

– w imieniu Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP) – C. De Preter, P. Paepe i R. Palao, avocats,

– w imieniu rządu greckiego – K. Boskovits i C. Kokkosi, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu francuskiego – R. Bénard i V. Depenne, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierali D. Del Gaizo i S.L. Vitale, avvocati dello Stato,

– w imieniu rządu węgierskiego – M.Z. Fehér, E. Gyarmati i K. Szíjjártó, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Baches Opi, T. Baumé, B.-R. Killmann i G. Meessen, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 30 kwietnia 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 45 i 101 TFUE.

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Fédération internationale de football association [Międzynarodową Federacją Piłki Nożnej (FIFA)] a BZ w przedmiocie roszczenia odszkodowawczego BZ w związku ze szkodą, jaką miał ponieść w wyniku zawinionego zachowania FIFA i belgijskiego Union royale des sociétés de football association ASBL (URBSFA).

I. Ramy prawne

A. Statut FIFA

3 FIFA jest stowarzyszeniem prawa prywatnego z siedzibą w Szwajcarii. Zgodnie z art. 2 jej statutu w jego wersji z września 2020 r. cele FIFA obejmują między innymi „stanowienie zasad i przepisów regulujących piłkę nożną i związane z nią kwestie, a także zapewnienie ich przestrzegania" oraz „kontrolowanie piłki nożnej we wszystkich jej formach przez przyjmowanie wszelkich środków niezbędnych lub zalecanych w celu zapobieżenia naruszaniu statutu, regulaminów, decyzji FIFA i reguł gry".

4 Zgodnie z art. 11 i 14 statutu FIFA każdy „związek odpowiedzialny za organizację i kontrolę gry w piłkę nożną" w danym kraju może zostać członkiem FIFA, pod warunkiem, w szczególności, że jest już członkiem jednej z sześciu konfederacji kontynentalnych uznanych przez FIFA i wymienionych w art. 22 tego statutu, wśród których znajduje się Union des associations européennes de football [Unia Europejskich Związków Piłkarskich (UEFA)], a także wcześniejszego zobowiązania się do przestrzegania zarówno statutu, regulaminów, wytycznych i decyzji FIFA, jak i analogicznych aktów konfederacji kontynentalnej, której związek ten jest już członkiem. W praktyce członkami FIFA jest obecnie ponad 200 krajowych związków piłki nożnej. Zgodnie z art. 14 i 15 statutu FIFA mają one, jako członkowie, w szczególności obowiązek zapewnienia przestrzegania statutu, regulaminów, wytycznych i decyzji FIFA przez swoich własnych członków lub podmioty zrzeszone, a także przez wszystkie podmioty piłki nożnej, w szczególności przez ligi zawodowe, kluby piłkarskie i zawodników.

5 Jednym z członków FIFA i UEFA jest URBSFA, która ma siedzibę w Belgii i której celem jest w szczególności zapewnienie organizacji i promocji piłki nożnej w tym państwie członkowskim. Na mocy swojego statutu związek ten zobowiązuje się do przestrzegania statutu, regulaminów i decyzji FIFA i UEFA oraz do zapewnienia przestrzegania ich przez jego członków, „z zastrzeżeniem zasad ogólnych prawa, norm porządku publicznego oraz bezwzględnie obowiązujących przepisów krajowych, regionalnych i wspólnotowych w tej dziedzinie".

B. Uregulowanie FIFA dotyczące statusu i transferu zawodników

6 W dniu 22 marca 2014 r. FIFA przyjęła akt zatytułowany „Regulamin w sprawie statusu i transferu zawodników" (zwany dalej „RSTZ"), który wszedł w życie w dniu 1 sierpnia tego samego roku, zastępując uregulowanie wcześniej obowiązujące w tym zakresie.

7 Część wprowadzająca RSTZ, zatytułowana „Definicje”, zawiera następujący fragment:

„Do celów wykładni niniejszego regulaminu poniższe terminy są zdefiniowane w następujący sposób:

1. Poprzedni związek: związek, do którego należy poprzedni klub.

2. Poprzedni klub: klub, który zawodnik opuszcza.

3. Nowy związek: związek, w którym zrzeszony jest nowy klub.

4. Nowy klub: klub, do którego zawodnik dołącza.

[…]

6. Zorganizowane rozgrywki piłkarskie: związkowe rozgrywki piłkarskie organizowane pod auspicjami FIFA, konfederacji oraz związków bądź autoryzowane przez powyższe.

7. Okres chroniony: okres trzech pełnych sezonów lub trzech lat, zależnie który z nich upływa wcześniej, po wejściu w życie umowy, jeżeli taka umowa została zawarta przed ukończeniem przez zawodowca 28. roku życia bądź okres dwóch pełnych sezonów lub dwóch lat, zależnie który z nich upływa wcześniej, po wejściu w życie umowy, jeżeli taka umowa została zawarta po ukończeniu przez zawodowca 28. roku życia.

[…]

9. Sezon: okres rozpoczynający się pierwszym oficjalnym meczem stosownych krajowych ligowych rozgrywek mistrzowskich i upływający wraz z ostatnim oficjalnym meczem stosownych krajowych ligowych rozgrywek mistrzowskich.

[…]”.

8 Artykuł 1 RSTZ, zatytułowany „Zakres”, stanowi w ust. 1:

„Niniejszy regulamin ustanawia globalne i wiążące zasady dotyczące statusu zawodników, ich uprawnień do uczestnictwa w zorganizowanych rozgrywkach piłkarskich oraz ich transferu między klubami należącymi do różnych związków”.

9 Artykuł 2 RSTZ, zatytułowany „Status zawodników: amatorzy i zawodowcy”, brzmi następująco:

„1. Zawodnicy uczestniczący w zorganizowanych rozgrywkach piłkarskich to amatorzy lub zawodowcy.

2. Zawodnik zawodowy jest zawodnikiem posiadającym pisemną umowę z klubem oraz otrzymującym wynagrodzenie poza zwrotem kosztów, jakie w sposób skuteczny ponosi, w zamian za grę w piłkę nożną. Wszystkich innych zawodników uznaje się za amatorów”.

10 Artykuł 5 RSTZ, zatytułowany „Rejestracja”, stanowi w ust. 1:

„Zawodnik musi zostać zarejestrowany w związku do gry w klubie w charakterze zawodowca lub amatora zgodnie z postanowieniami art. 2. Jedynie zarejestrowani zawodnicy są uprawnieni do

uczestnictwa w zorganizowanych rozgrywkach piłkarskich. Aktem rejestracji zawodnik wyraża zgodę na przestrzeganie statutu i regulaminów FIFA, konfederacji oraz związków”.

11 Artykuł 6 RSTZ, zatytułowany „Okresy rejestracyjne”, stanowi w ust. 1 zdanie pierwsze, że „zawodnicy mogą podlegać rejestracji tylko w ciągu jednego z dwóch corocznych okresów rejestracyjnych ustalanych przez stosowny związek”.

12 RSTZ zawiera ponadto także przepisy dotyczące umów o pracę zawartych między zawodnikiem a klubem oraz przepisy dotyczące transferów zawodników.

1. Przepisy dotyczące umów o pracę

13 Na podstawie art. 13 RSTZ, zatytułowanego „Przestrzeganie umów”:

„Umowa między zawodnikiem zawodowym a klubem może podlegać rozwiązaniu wraz z wygaśnięciem okresu, na jaki została zawarta, lub drogą wzajemnego porozumienia stron”.

14 Zgodnie z art. 14 RSTZ, zatytułowanym „Rozwiązanie umowy z uzasadnionych przyczyn”:

„Umowa może zostać rozwiązana przez każdą ze stron bez konsekwencji dowolnego rodzaju (w postaci obowiązku zapłaty odszkodowania lub nałożenia sankcji sportowych) w przypadku występowania uzasadnionych przyczyn”.

15 W myśl art. 16 RSTZ, zatytułowanego „Ograniczenia rozwiązywania umów w trakcie sezonu”:

„Umowy nie można jednostronnie rozwiązać w trakcie sezonu”.

16 Artykuł 17 RSTZ, zatytułowany „Skutki rozwiązania umowy bez uzasadnionych przyczyn”, przewiduje:

„Następujące przepisy obowiązują w przypadku, gdy umowa zostanie rozwiązana bez uzasadnionych przyczyn:

1. We wszystkich przypadkach strona dopuszczająca się naruszenia wypłaci odszkodowanie. Z zastrzeżeniem art. 20 i aneksu 4 dotyczących rekompensaty za szkolenie, a także jeżeli w umowie nie postanowiono inaczej, odszkodowanie z tytułu naruszenia oblicza się z należytym uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa danego kraju, specyfiki sportu oraz wszelkich innych obiektywnych kryteriów. Powyższe kryteria obejmują w szczególności wynagrodzenie i inne korzyści należne zawodnikowi na mocy dotychczasowej umowy i/lub nowej umowy, czas pozostały do końca okresu obowiązywania dotychczasowej umowy wynoszący maksymalnie pięć lat, opłaty i koszty uiszczone lub poniesione przez poprzedni klub (amortyzowane w ciągu okresu obowiązywania umowy) oraz informacje, czy naruszenie umowy przypada na okres chroniony.

2. Uprawnienie do odszkodowania nie może podlegać cesji na rzecz osoby trzeciej. Jeżeli zawodnik zawodowy jest zobowiązany do wypłaty odszkodowania, zawodowiec oraz jego nowy klub są solidarnie odpowiedzialni za realizację takiej płatności. Kwota może podlegać określeniu w umowie lub uzgodnieniu między stronami.

[…]

4. Oprócz zobowiązania do wypłaty odszkodowania na każdy klub uznany za naruszający umowę lub uznany za nakłaniający do naruszenia umowy w ciągu okresu chronionego nałożeniu podlegają sankcje sportowe. Zakłada się wówczas, chyba że udowodnione zostanie coś przeciwnego, że każdy klub podpisujący umowę z zawodnikiem zawodowym, który rozwiązał swą umowę bez uzasadnionych przyczyn, nakłaniał zawodnika zawodowego do dopuszczenia się naruszenia. Klub podlega wykluczeniu z procedur rejestracji nowych zawodników, na poziomie krajowym lub międzynarodowym, na dwa pełne kolejne okresy rejestracyjne. Klub może zarejestrować nowych zawodników na poziomie krajowym lub międzynarodowym dopiero od następnego okresu rejestracyjnego po całkowitym wykonaniu danej sankcji sportowej. W szczególności nie może skorzystać z wyjątku ani ze środków tymczasowych przewidzianych w [niniejszym] regulamin[ie], aby zarejestrować zawodników przed tym okresem".

17 Artykuł 22 RSTZ, zatytułowany „Kompetencje FIFA", stanowi:

„Bez uszczerbku dla prawa zawodnika lub klubu do ubiegania się o zadośćuczynienie przed sądem cywilnym w przypadku sporów pracowniczych, FIFA jest organem właściwym w następującym zakresie:

a) spory między klubami a zawodnikami w kwestii przestrzegania zasady stabilności umów (art. 13–18), jeżeli złożono wniosek o [certyfikat międzynarodowego transferu (ITC)] oraz jeżeli występuje roszczenie zainteresowanej strony w związku z takim wnioskiem o ITC, w szczególności w przedmiocie jego wydania, sankcji sportowych lub odszkodowania z tytułu naruszenia umowy;

[…]".

18 Artykuł 24 RSTZ, zatytułowany „Izba ds. Rozstrzygania Sporów (DRC)", stanowi w ust. 1:

„DRC orzeka w przypadku wszelkich sporów przewidzianych w art. 22 [lit.] a), b) i e), z wyjątkiem problematyki wydawania ITC".

2. Przepisy dotyczące transferów

19 Artykuł 9 RSTZ, zatytułowany „Certyfikat międzynarodowego transferu", stanowi w ust. 1:

„Zawodnicy zarejestrowani w jednym związku mogą podlegać rejestracji w nowym związku dopiero wówczas, gdy ten ostatni otrzyma [ITC] od poprzedniego związku. ITC wydaje się bezpłatnie bez żadnych warunków ani ograniczeń czasowych. Wszelkie postanowienia przeciwne podlegają niniejszym unieważnieniu. Związek wydający ITC przedłoży jego kopię FIFA. Procedury administracyjne związane z wydawaniem ITC zawarto w [art.] 8 załącznika 3 […] do niniejszego regulaminu".

20 Załącznik 3 do RSTZ, zatytułowany „System regulacji transferów", zawiera między innymi art. 8 poświęcony „Procedurze administracyjnej regulującej transfer zawodników między związkami", który stanowi:

„8.1. Zasady

1. Każdy zawodnik zarejestrowany w klubie należącym do jednego związku nie jest uprawniony do gry w klubie należącym do innego związku, chyba że ITC zostanie wydany przez poprzedni związek i przekazany nowemu związkowi. […]

[…]

8.2. Wydanie ITC dla zawodowca

[…]

3. Po otrzymaniu wniosku o ITC poprzedni związek niezwłocznie zwróci się do poprzedniego klubu oraz zawodowca z wnioskiem o potwierdzenie, czy umowa zawodowca wygasła, czy wcześniejsze rozwiązanie podlegało wzajemnemu uzgodnieniu lub czy powstał spór związany z umową.

4. W ciągu siedmiu dni od daty otrzymania wniosku o ITC poprzedni związek:

a) wyda ITC nowemu związkowi i potwierdzi datę zwolnienia zawodnika; lub

b) odmówi wydania ITC i wskaże powód odmowy, którym może być fakt, że umowa między poprzednim klubem a zawodowcem nie wygasła lub że nie zawarto wzajemnego porozumienia stron w kwestii jej wcześniejszego rozwiązania.

[…]

7. Poprzedni związek nie wyda ITC, jeżeli między poprzednim klubem a zawodowcem powstał spór związany z umową na podstawie okoliczności określonych w art. [8.2.4 lit. b)] niniejszego załącznika. W takim przypadku na wniosek nowego klubu FIFA może w nadzwyczajnych okolicznościach podjąć stosowne środki tymczasowe. […] Ponadto zawodowiec, poprzedni klub i/lub nowy klub uprawnieni są do przedłożenia roszczenia FIFA w trybie przepisów [art.] 22. FIFA następnie w ciągu 60 dni zdecyduje o wydaniu ITC oraz o ewentualnych sankcjach sportowych. W każdym przypadku decyzja o sankcjach sportowych zostanie podjęta przed wydaniem ITC. Wydanie ITC odbywa się bez uszczerbku dla odszkodowania z tytułu naruszenia umowy”.

II. Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

21 BZ jest byłym piłkarzem zawodowym zamieszkałym w Paryżu (Francja).

22 W dniu 20 sierpnia 2013 r. zawarł on umowę o pracę na okres czterech lat z Futbolny Klub Lokomotiv, znanym również jako Lokomotiw Moskwa, który jest zawodowym klubem piłkarskim z siedzibą w Rosji.

23 W dniu 22 sierpnia 2014 r. Lokomotiw Moskwa rozwiązał tę umowę z przyczyn związanych jego zdaniem z poczynaniami BZ. W dniu 15 września 2014 r. klub ten wystąpił na podstawie art. 22 lit. a) i art. 24 RSTZ do DRC o zasądzenie od BZ zapłaty odszkodowania w wysokości 20 mln EUR z tytułu „rozwiązania umowy bez uzasadnionych przyczyn” w rozumieniu art. 17 RSTZ. Następnie BZ przedstawił przed DRC roszczenie wzajemne, żądając zasądzenia od Lokomotiwu Moskwa zapłaty zaległego wynagrodzenia oraz odszkodowania w wysokości wynagrodzenia, które byłoby mu należne na mocy tej umowy, gdyby miała ona obowiązywać do końca.

24 BZ wskazuje, że poszukiwał następnie nowego zawodowego klubu piłkarskiego, który byłby gotów go zatrudnić. Wyjaśnia on, że w ramach tych poszukiwań napotkał trudności wynikające z ciążącego na każdym klubie, który byłby gotów go zatrudnić, ryzyka związanego z tym, że taki klub będzie solidarnie odpowiadał za zapłatę odszkodowania, do którego zapłaty na rzecz Lokomotiwu Moskwa mógłby on zostać zobowiązany na mocy art. 17 RSTZ.

25 Pismem z dnia 19 lutego 2015 r. Sporting du Pays de Charleroi SA, będący zawodowym klubem piłkarskim z siedzibą w Belgii, złożył BZ ofertę zatrudnienia, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że zatrudnienie to jest obwarowane dwoma kumulatywnymi warunkami zawieszającymi, z których pierwszy polega na tym, że zostanie on zarejestrowany i zakwalifikowany zgodnie z obowiązującymi przepisami do gry w pierwszym składzie tego klubu do celów udziału we wszelkich rozgrywkach organizowanych przez FIFA, UEFA i URBSFA, do których został wyselekcjonowany, oraz że klub ten uzyska pisemne i bezwarunkowe potwierdzenie, że nie będzie mógł zostać pociągnięty do solidarnej odpowiedzialności za zapłatę jakiegolwiek odszkodowania, do którego zapłaty na rzecz Lokomotiwu Moskwa BZ mógłby zostać ewentualnie zobowiązany.

26 Pismem z dnia 20 lutego 2015 r. BZ zwrócił się do FIFA i URBSFA w celu uzyskania gwarancji, po pierwsze, że może zostać zarejestrowany i zakwalifikowany zgodnie z obowiązującymi przepisami do gry w pierwszym składzie drużyny Sporting du Pays de Charleroi, a po drugie, że art. 17 RSTZ nie będzie miał zastosowania do tego klubu. FIFA odpowiedziała mu, że wyłącznie jej właściwy organ decyzyjny jest uprawniony do stosowania przepisów RSTZ. Ze swej strony URBSFA odpowiedziała mu, że zgodnie z przepisami ustanowionymi przez FIFA rejestracja BZ może nastąpić dopiero po wydaniu ITC przez Lokomotiw Moskwa.

27 Decyzją z dnia 18 maja 2015 r. DRC, po pierwsze, częściowo uwzględniło żądanie Lokomotiwu Moskwa i zasądziło od BZ na rzecz tego klubu odszkodowanie w wysokości 10,5 mln EUR. Po drugie, izba ta nie uwzględniła wysuwanego przez BZ roszczenia wzajemnego. Po trzecie, izba ta orzekła, że art. 17 pkt 2 RSTZ nie będzie miał zastosowania do BZ w przyszłości.

28 Rozpatrując wniesione przez BZ odwołanie, w dniu 27 maja 2016 r. Tribunal arbitral du sport (sportowy sąd arbitrażowy, zwany dalej „SSA”), organ z siedzibą w Lozannie (Szwajcaria), utrzymał tę decyzję w mocy.

29 W dniu 24 lipca 2015 r. BZ został zatrudniony przez inny zawodowy klub piłkarski z siedzibą we Francji.

30 W dniu 9 grudnia 2015 r. BZ wniósł do tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (sąd gospodarczy w Hainaut, wydział w Charleroi, Belgia) pozew o zasądzenie od FIFA i URBSFA odszkodowania w wysokości 6 mln EUR za szkodę, jaką miał ponieść w wyniku zawinionego zachowania tych dwóch organizacji.

31 Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2017 r. sąd ten uznał się za właściwy do rozpoznania powództwa BZ i uznał je za zasadne co do zasady. Zasądził on od FIFA i URBSFA na zasadzie in solidum zapłatę na rzecz BZ tymczasowej kwoty, odraczając rozpoznanie sprawy w pozostałym zakresie celem umożliwienia stronom rozstrzygnięcia kwestii ustalenia wysokości szkody poniesionej przez BZ w Belgii z powodu zawinionego zachowania tych dwóch organizacji.

32 FIFA wniosła apelację od tego wyroku do cour d’appel de Mons (sądu apelacyjnego w Mons, Belgia), który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie. Zasadniczo wnosi ona do tego sądu, tytułem żądania głównego, o to, by sąd ten uznał się za niewłaściwy do rozpoznania roszczenia BZ ze względu na to, że jest ono objęte wyłączną właściwością SSA, lub przynajmniej, że roszczenie to nie podlega jurysdykcji międzynarodowej sądów belgijskich. Posiłkowo FIFA wnosi do sądu odsyłającego o uznanie tego żądania za niedopuszczalne lub, ewentualnie, za bezzasadne.

33 URBSFA, która została zapozwana do wzięcia udziału w tej sprawie, przedstawia analogiczne żądania.

34 Sporting du Pays de Charleroi, który złożył z własnej inicjatywy wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta przed sądem odsyłającym, popiera żądania FIFA i URBSFA.

35 Ze swej strony BZ, który wniósł odwołanie wzajemne, wnosi zasadniczo o to, by sąd odsyłający, po pierwsze, orzekł, że art. 17 RSTZ, art. 9 ust. 1 RSTZ i art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ naruszają art. 45 i 101 TFUE, a po drugie, solidarnie zasądził od FIFA i URBSFA naprawienie szkody, jaką poniósł w wyniku istnienia i stosowania tych przepisów.

36 W postanowieniu odsyłającym cour d'appel de Mons (sąd apelacyjny w Mons), uznawszy za dopuszczalne zarówno odwołanie FIFA, jak i wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta złożony z własnej inicjatywy przez Sporting du Pays de Charleroi, uznał, po pierwsze, że tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (sąd gospodarczy w Hainaut, wydział w Charleroi) prawidłowo uznał się za właściwy do rozpoznania roszczenia BZ w zakresie, w jakim dotyczy ono odszkodowania za szkodę poniesioną przez BZ w Belgii.

37 W tym względzie sąd odsyłający uważa przede wszystkim, że nie można uznać, iż roszczenie to jest objęte wyłączną właściwością SSA na podstawie klauzuli arbitrażowej spełniającej przesłanki ważności wymagane na mocy prawa belgijskiego, wziąwszy pod uwagę ogólny, niezróżnicowany i nieprecyzyjny charakter postanowień statutu FIFA, na które ta organizacja powołuje się w celu wykazania istnienia takiej klauzuli w niniejszej sprawie.

38 Następnie sąd odsyłający uważa, że wspomniane roszczenie rzeczywiście było objęte jurysdykcją międzynarodową sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim dotyczy ono zarówno URBSFA, jak i FIFA. Co się tyczy URBSFA, jurysdykcja ta jest w istocie ustalona, ponieważ siedziba tego stowarzyszenia mieści się w Belgii, a BZ podnosi istnienie szkody powstałej w Charleroi – w miejscu, w którym nie mógł on wykonywać swojej działalności w charakterze piłkarza zawodowego pomimo oferty zatrudnienia złożonej mu przez Sporting du Pays de Charleroi. Podobnie, co się tyczy FIFA, taka jurysdykcja została ustalona, mimo faktu, że siedziba tej organizacji mieści się w Szwajcarii, ponieważ BZ domaga się od FIFA odszkodowania z tytułu odpowiedzialności deliktowej lub quasi-deliktowej, podnoszone przez niego zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło w Charleroi (Belgia), a także istnieje szczególnie ścisły łącznik między sporem między stronami w tym przedmiocie a wspomnianym sądem. Niemniej decyzja BZ o wniesieniu powództwa do tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (sądu gospodarczego w Hainaut, wydział w Charleroi) skutkuje tym, że właściwość tego sądu ogranicza się do szkody, jaką zainteresowany mógł ponieść w Belgii.

39 Wreszcie sąd odsyłający uważa, że FIFA i URBSFA bezzasadnie podnoszą zaistnienie „nadużycia jurysdykcji" oparte na okoliczności, że BZ sztucznie stworzył spór w Belgii, pozyskując za pomocą nieuczciwych poczynań fikcyjną ofertę zatrudnienia przez Sporting du Pays de Charleroi. W tym względzie sąd ten uważa, iż zostało udowodnione, po pierwsze, że BZ podjął kroki w celu zatrudnienia go przez kilka klubów mających siedzibę w różnych państwach członkowskich Unii i które – zgodnie z doniesieniami prasowymi – wyraziły zainteresowanie tym zawodnikiem, po drugie, że Sporting du Pays de Charleroi podjął samodzielnie inicjatywę złożenia mu oferty zatrudnienia, po trzecie, że BZ niezwłocznie dołożył starań w celu zapewnienia spełnienia warunków zawieszających zastrzeżonych w tej ofercie, oraz po czwarte, że nie można określić jako nierozsądne dążenia przez niego do skorzystania z takiej oferty, która była jedyną,

jaką w tamtym czasie posiadał, aby móc kontynuować swoją karierę zawodową pomimo sporu z Lokomotiwem Moskwa oraz aby ograniczyć szkodę wynikającą z przerwania przez niego działalności gospodarczej na kilka miesięcy.

40 W drugiej kolejności cour d'appel de Mons (sąd apelacyjny w Mons) stoi na stanowisku, że roszczenie BZ jest dopuszczalne, ponieważ uzasadnił on w sposób wymagany prawem interes prawny, jaki posiada jako podmiot prawa podmiotowego, który uważa, że poniósł szkodę z powodu zawinionego zachowania FIFA i URBSFA.

41 W trzeciej i ostatniej kolejności sąd odsyłający wyjaśnia, że spór w postępowaniu głównym wymaga rozstrzygnięcia kwestii, czy szkoda, jaką w swoim przekonaniu poniósł BZ w związku z uniemożliwieniem mu wykonywania działalności piłkarza zawodowego w sezonie 2014/2015, wynika z zawinionego zachowania FIFA i URBSFA, polegającego na zastosowaniu wobec niego przepisów naruszających art. 45 i 101 TFUE, a mianowicie art. 17 RSTZ, art. 9 ust. 1 RSTZ i art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ.

42 W tym względzie sąd ten zauważa, po pierwsze, że zdaniem BZ wspomniane przepisy należy uznać, w świetle wyroku z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463), za utrudniające zarówno swobodny przepływ pracowników, jak i konkurencję. Przepis zawarty w art. 17 pkt 2 RSTZ, zgodnie z którym każdy nowy zawodowy klub piłkarski, który zatrudnia zawodnika w następstwie rozwiązania umowy o pracę bez uzasadnionych przyczyn, odpowiada solidarnie za zapłatę odszkodowania, które ten zawodnik może być zobowiązany zapłacić na rzecz poprzedniego klubu, utrudnia bowiem zatrudnianie zawodników, ze szkodą zarówno dla tych ostatnich, jak i dla klubów, które zamierzają ich zatrudnić, i to tym bardziej że wysokość tego odszkodowania, która podlega następnie określeniu na podstawie kryteriów wymienionych w art. 17 pkt 1 RSTZ, nie jest zwykle znana w chwili, gdy zainteresowani mają zawrzeć umowę o pracę. Ponadto utrudnienie to zwiększają przepisy zawarte, odpowiednio, w art. 17 pkt 4 RSTZ, który przewiduje, że domniemywa się, iż nowy klub nakłaniał zawodnika do przedterminowego rozwiązania umowy o pracę łączącej go z poprzednim klubem i w niektórych przypadkach naraża ten nowy klub na sankcję sportową. Także przepisy zawarte w art. 9 ust. 1 RSTZ i w art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ zwiększają to utrudnienie poprzez zakazanie krajowemu związkowi piłki nożnej, do którego należy poprzedni klub, wydania zawodnikowi ITC, jeżeli między tym poprzednim klubem a owym zawodnikiem toczy się spór, którego źródłem jest przedterminowe rozwiązanie umowy o pracę, do którego nie doszło za wzajemnym porozumieniem stron.

43 Po drugie, sąd odsyłający zauważa, że zdaniem FIFA i URBSFA poszczególne przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym należy co do zasady odczytywać z uwzględnieniem specyfiki sportu, która znajduje swe odzwierciedlenie w traktacie FUE. Ściślej rzecz ujmując, zdaniem tych organizacji, nawet przy założeniu, że przepisy te utrudniają swobodny przepływ pracowników lub konkurencję, są one uzasadnione w świetle zasadnych celów, którymi są w pierwszej kolejności utrzymanie stabilności umów i stabilności drużyn piłkarskich, a szerzej zachowanie integralności, prawidłowości i sprawnego przebiegu zawodów sportowych.

44 Ze swej strony sąd odsyłający uważa w istocie, że nie jest wykluczone, iż w szczególności rozpatrywane łącznie poszczególne przepisy, o których mowa w postępowaniu głównym, utrudniają swobodny przepływ pracowników i konkurencję. Wskazuje on również, iż w jego ocenie w niniejszej sprawie istnieją poważne, konkretne i zbieżne domniemania, że istnienie i zastosowanie tych przepisów mogło stanowić przeszkodę dla zatrudnienia BZ przez nowy zawodowy klub piłkarski w następstwie rozwiązania umowy o pracę wiążącej go z Lokomotiwem

Moskwa. Przepisy te utrudniły bowiem takie zatrudnienie, o czym świadczą w szczególności warunki zawieszające zastrzeżone przez Sporting du Pays de Charleroi w ofercie zatrudnienia złożonej BZ.

45 W tych okolicznościach cour d'appel de Mons (sąd apelacyjny w Mons) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„Czy art. 45 i 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że zakazują one:

– zasady odpowiedzialności solidarnej zawodnika i klubu chcącego zatrudnić tego zawodnika w zakresie zapłaty odszkodowania należnego klubowi, z którym umowa została rozwiązana bez uzasadnionych przyczyn, ustanowionej w art. 17 [pkt 2] RSTZ w związku z sankcjami sportowymi przewidzianymi w art. 17 [pkt 4] tego regulaminu oraz sankcjami finansowymi przewidzianymi w art. 17 [pkt 1 owego regulaminu];

– możliwości niewydawania przez [krajowy związek piłki nożnej], do którego należy poprzedni klub zawodnika, [ITC], który jest niezbędny do zatrudnienia zawodnika przez nowy klub, jeżeli istnieje spór pomiędzy tym poprzednim klubem a zawodnikiem (art. 9 [ust. 1] RSTZ FIFA i art. 8.2.7 załącznika 3 do rzeczonego regulaminu)?".

III. Postępowanie przed Trybunałem

46 W dniu 15 grudnia 2022 r., czyli po wydaniu postanowienia odsyłającego, trzy stowarzyszenia reprezentujące piłkarzy zawodowych – pierwsze na szczeblu międzynarodowym (Fédération internationale des joueurs professionnels, zwana dalej „FIFPro"), drugie na szczeblu europejskim (Fédération internationale des joueurs professionnels – Division Europe, zwana dalej „FIFPro Europe") i trzecie na szczeblu francuskim [Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP)], złożyły wspólnie z własnej inicjatywy wniosek o dopuszczenie ich do sprawy w charakterze interwenientów w postępowaniu głównym.

47 W dniu 19 grudnia 2022 r. sąd odsyłający poinformował Trybunał o istnieniu tego wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta.

48 Zapytany przez sekretariat Trybunału o to, czy rozpatrywane stowarzyszenia należy uznać za nowe strony w postępowaniu głównym z tego tylko powodu, że złożyły one z własnej inicjatywy wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta, czy też ewentualne przyznanie tego statusu wymaga od niego wydania rozstrzygnięcia, sąd odsyłający odpowiedział w istocie, że stowarzyszenia te należy postrzegać jako strony w postępowaniu głównym na podstawie mających zastosowanie krajowych uregulowań proceduralnych, a mianowicie art. 15 i 16 belgijskiego code judiciaire (kodeksu postępowania sądowego), i to mimo że nie wydano jeszcze rozstrzygnięcia w przedmiocie dopuszczalności ich wniosku.

49 Z uwagi na tę odpowiedź powyższym stowarzyszeniom doręczono wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 97 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem i wyznaczono im termin na przedstawienie uwag na piśmie.

50 Po złożeniu tych uwag na piśmie FIFA wniosła do Trybunału w dniu 30 maja 2023 r., a następnie ponownie w dniu 12 czerwca 2023 r., o ich nieuwzględnienie lub stwierdzenie ich niedopuszczalności ze względu na to, że trzech rozpatrywanych stowarzyszeń nie można było

uznać za nowe strony sporu w postępowaniu głównym. Sekretariat Trybunału poinformował FIFA, że postanowiono odnotować fakt złożenia przez nią wniosku i że zostanie on rozpatrzony przez Trybunał w odpowiednim czasie, zwracając jednocześnie w oczekiwaniu na to rozpatrzenie uwagę FIFA na okoliczność, że sąd odsyłający wskazał Trybunałowi w sposób wyraźny i jasny, że stowarzyszenia te należy uznać za nowe strony sporu w postępowaniu głównym.

51 W dniu 29 listopada 2023 r. sekretarz Trybunału wezwał w szczególności wszystkie strony sporu w postępowaniu głównym wskazane przez sąd odsyłający na rozprawę zaplanowaną na dzień 18 stycznia 2024 r. Przy tej okazji poinformował je o tym, że po odbyciu narady w dniu 23 listopada 2023 r. druga izba Trybunału postanowiła, iż nie należy ani stwierdzać niedopuszczalności uwag na piśmie złożonych przez FIFPro, FIFPro Europe i UNFP, ani wykluczać tych stron z postępowania, uściślając jednocześnie, że uzasadnienie tej decyzji zostanie przedstawione szczegółowo w wyroku kończącym postępowanie w sprawie.

52 W tym względzie art. 96 § 1 lit. a) regulaminu postępowania w związku z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przewiduje, że w ramach postępowania prejudycjalnego przed Trybunałem zezwala się między innymi na przedstawienie uwag Trybunałowi przez strony w postępowaniu głównym.

53 Na podstawie art. 97 § 1 regulaminu postępowania stronami w postępowaniu głównym są strony wskazane jako takie przez sąd odsyłający zgodnie z krajowymi uregulowaniami proceduralnymi.

54 Zadaniem Trybunału nie jest zbadanie, czy orzeczenia sądu odsyłającego dotyczące tego wskazania stron zostały wydane zgodnie z tymi uregulowaniami. Przeciwnie, Trybunał powinien oprzeć się na tych orzeczeniach, o ile nie zostały one uchylone na skutek wniesienia środków zaskarżenia przewidzianych przez prawo krajowe (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2015 r., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, pkt 33).

55 W związku z tym Trybunał jest co do zasady zobowiązany uznać za stronę sporu w postępowaniu głównym każdą osobę, która została wskazana jako taka przez sąd odsyłający, niezależnie od tego, czy osoba ta nabyła ten status przed złożeniem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, czy też nabyła go później.

56 W drodze wyjątku od tej zasady można odmówić osobie statusu strony w postępowaniu głównym w rozumieniu art. 96 § 1 regulaminu postępowania w związku z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w przypadku gdy z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika w sposób oczywisty, że osoba ta wystąpiła do sądu odsyłającego z wnioskiem o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta po złożeniu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wyłącznie w celu wzięcia udziału w postępowaniu prejudycjalnym i nie zamierza odgrywać aktywnej roli w postępowaniu krajowym (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2015 r., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, pkt 35, 36).

57 W niniejszej sprawie, jak wskazano w pkt 48 niniejszego wyroku, sąd odsyłający wskazał w sposób wyraźny, jasny i pozbawiony zastrzeżeń, że FIFPro, FIFPro Europe i UNFP należy uznać za nowe strony w postępowaniu głównym, zgodnie z mającymi zastosowanie krajowymi uregulowaniami proceduralnymi. Ponadto z akt sprawy w żaden sposób nie wynika, by orzeczenie sądu odsyłającego w tym przedmiocie zostało zmienione lub uchylone w wyniku wniesienia środków zaskarżenia przewidzianych przez prawo krajowe.

58 Dodatkowo akta sprawy nie wskazują w sposób oczywisty, że trzy zainteresowane stowarzyszenia wystąpiły do sądu odsyłającego z wnioskiem o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta jedynie w celu wzięcia udziału w postępowaniu prejudycjalnym i że nie zamierzają one odgrywać aktywnej roli w postępowaniu krajowym.

59 W rezultacie stowarzyszenia te należało uznać za strony w postępowaniu głównym w rozumieniu art. 96 regulaminu postępowania, a zatem były one uprawnione do przedstawienia uwag przed Trybunałem.

60 W konsekwencji nie było podstaw do uznania ich uwag na piśmie za niedopuszczalne.

IV. W przedmiocie dopuszczalności

61 FIFA, URBSFA oraz rządy grecki, francuski i węgierski podają w wątpliwość dopuszczalność wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym lub przynajmniej niektórych aspektów pytania skierowanego do Trybunału.

62 Argumenty, które podnoszą w tym względzie, są zasadniczo trojakiego rodzaju. Po pierwsze, zdaniem rządów greckiego i francuskiego oraz URBSFA treść postanowienia odsyłającego nie spełnia wymogów określonych w art. 94 regulaminu postępowania, ponieważ postanowienie to nie przedstawia w sposób wystarczająco szczegółowy ram prawnych i faktycznych, w których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniem, jak również powodów, dla których sąd ten uważa wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym dotyczącym wykładni art. 45 lub 101 TFUE za niezbędne do celów rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym. Po drugie, FIFA i URBSFA twierdzą, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma charakter hipotetyczny i abstrakcyjny, gdyż nie istnieje rzeczywisty spór, którego rozpoznanie mogłoby wymagać wydania przez Trybunał jakiegokolwiek orzeczenia dokonującego wykładni. Taka sytuacja wynika z jednej strony z faktu, że przepisy RSTZ dotyczące umów o pracę i transferów nie miały w ostatecznym rozrachunku negatywnego wpływu na BZ, a z drugiej strony z okoliczności, że spór w postępowaniu głównym został sztucznie wykreowany przez BZ, ponieważ nigdy nie miał on zamiaru dołączyć do Sporting du Pays de Charleroi. Po trzecie, zdaniem rządów francuskiego i węgierskiego oraz FIFA i URBSFA spór w postępowaniu głównym jest pozbawiony wymiaru transgranicznego w rozumieniu traktatu FUE, a nawet zdaniem FIFA i URBSFA ma charakter „zewnętrzny", wobec czego nie może być objęty zakresem stosowania art. 45 TFUE. Naruszenie swobody przepływu pracowników, którego BZ w swoim przekonaniu doświadczył, wynika bowiem z ograniczenia jego mobilności zawodowej między państwem trzecim (Rosja), gdzie ma siedzibę Lokomotiw Moskwa, a państwem członkowskim (Belgia), gdzie ma siedzibę Sporting du Pays de Charleroi.

A. W przedmiocie treści postanowienia odsyłającego

63 Procedura prejudycjalna przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są niezbędne do wydania wyroków w rozpoznawanych przez nie sporach. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, które znalazło już odzwierciedlenie w art. 94 lit. a) i b) regulaminu postępowania, konieczność dokonania wykładni prawa Unii, która byłaby użyteczna dla sądu krajowego, wymaga, aby sąd krajowy określił ramy stanu faktycznego i prawnego, w jakie wpisują się zadawane przez niego pytania, lub aby przynajmniej wyjaśnił on okoliczności faktyczne, na jakich opierają się owe pytania. Ponadto jest niezbędne – jak stanowi

art. 94 lit. c) regulaminu postępowania – by wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zawierał omówienie powodów, dla których sąd odsyłający rozpatruje kwestię wykładni lub ważności określonych przepisów prawa Unii, jak również związku, jaki dostrzega on między tymi przepisami a uregulowaniem, które znajduje zastosowanie w postępowaniu głównym. Wymogi te odnoszą się w szczególności do dziedzin, w których występują złożone stany faktyczne i prawne, takich jak dziedzina konkurencji (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

64 Ponadto informacje zawarte w postanowieniu odsyłającym nie tylko powinny pozwolić Trybunałowi na udzielenie użytecznych odpowiedzi, ale także umożliwić rządom państw członkowskich oraz innym zainteresowanym stronom przedstawienie uwag zgodnie z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 W niniejszej sprawie wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym spełnia wymogi przypomniane w dwóch poprzednich punktach niniejszego wyroku. Postanowienie odsyłające przedstawia bowiem w sposób szczegółowy ramy faktyczne i prawne, w które wpisuje się pytanie skierowane do Trybunału. Ponadto postanowienie to przedstawia w sposób zwięzły, lecz zrozumiały powody faktyczne i prawne, które skłoniły sąd odsyłający do uznania, iż wystąpienie z tym pytaniem jest niezbędne, a także związek, który jego zdaniem łączy art. 45 i 101 TFUE ze sporem w postępowaniu głównym.

66 Dodatkowo treść uwag na piśmie przedłożonych Trybunałowi wskazuje na fakt, że ich autorzy nie mieli żadnych trudności ze zrozumieniem stanu faktycznego i prawnego związanego z pytaniem zadanym przez sąd odsyłający, z pojęciem znaczenia i zakresu ustaleń faktycznych leżących u jego podstaw, z zapoznaniem się z powodami, dla których sąd odsyłający uznał za konieczne jego przedstawienie, a także ostatecznie z zajęciem pełnego i użytecznego stanowiska na ten temat.

B. W przedmiocie rzeczywistego charakteru sporu i znaczenia dla sprawy pytania skierowanego do Trybunału

67 Jedynie do sądu krajowego rozpoznającego spór w postępowaniu głównym, na którym spoczywa odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak i ocena znaczenia dla sprawy przedstawionego Trybunałowi pytania. Wynika z tego, że pytania zadane przez sądy krajowe korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy, a odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie takich pytań jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na owe pytania (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 64 i przytoczone tam orzecznictwo).

68 W niniejszej sprawie stwierdzenia sądu odsyłającego przybliżone zwięźle w pkt 22–35, 39 i 41–44 niniejszego wyroku świadczą o rzeczywistym charakterze sporu w postępowaniu głównym. Ponadto stwierdzenia te ukazują, że zwrócenie się przez sąd odsyłający do Trybunału o wykładnię art. 45 i 101 TFUE nie jest w sposób oczywisty pozbawione związku ze stanem faktycznym i z przedmiotem tego sporu.

69 Ze wspomnianych stwierdzeń wynika bowiem, po pierwsze, że sąd ten ma rozpoznać – zarówno w następstwie wniesienia apelacji, jak i apelacji wzajemnej – spór, którego przedmiotem jest rzeczywiste i konkretne zagadnienie, czy – jak orzeczono w pierwszej instancji – BZ jest uprawniony do żądania odszkodowania za szkodę, jaką w swoim przekonaniu poniósł w związku z uniemożliwieniem mu wykonywania działalności piłkarza zawodowego w sezonie 2014/2015 ze względu na zawinione zachowanie FIFA i URBSFA polegające na zastosowaniu wobec niego art. 17 RSTZ, art. 9 ust. 1 RSTZ i art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ. Sąd odsyłający wskazuje w tym względzie, iż w jego ocenie istnieją poważne, konkretne i zbieżne domniemania, że istnienie i zastosowanie tych różnych przepisów mogło stanowić przeszkodę dla zatrudnienia BZ przez nowy zawodowy klub piłkarski w następstwie rozwiązania umowy o pracę wiążącej go z Lokomotiwem Moskwa. Po drugie, zarówno roszczenie BZ, jak i wyrok sądu pierwszej instancji, w którym uznano je za zasadne co do zasady, opierają się na wykładni i zastosowaniu art. 45 i 101 TFUE. Po trzecie, sąd odsyłający wyjaśnia, że z uwagi na przedmiot zawisłego przed nim sporu do celów wydania orzeczenia jest on zobowiązany wypowiedzieć się w szczególności co do tego, czy zachowanie FIFA i URBSFA należy uznać za zawinione na tej podstawie, że narusza ono art. 45 i 101 TFUE. Po czwarte, sąd ten orzekł, w świetle przedstawionych mu okoliczności faktycznych, że wbrew twierdzeniom FIFA i URBSFA spór w postępowaniu głównym nie może zostać uznany za sztucznie wykreowany.

C. W przedmiocie transgranicznego wymiaru sporu w postępowaniu głównym

70 Postanowienia traktatu FUE dotyczące swobody przepływu pracowników, swobody przedsiębiorczości, swobody świadczenia usług i swobodnego przepływu kapitału nie znajdują zastosowania do sytuacji, w których wszystkie elementy ograniczają się do jednego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem pewnych szczególnych przypadków, w których postanowienie odsyłające wskazuje na istnienie konkretnych okoliczności pozwalających na ustalenie, że wykładnia, o którą zwrócono się w trybie prejudycjalnym, jest niezbędna do rozstrzygnięcia sporu ze względu na związek między przedmiotem lub okolicznościami tego sporu a art. 45, 49, 56 lub 63 TFUE, zgodnie z wymogami art. 94 regulaminu postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 38, 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

71 W niniejszej sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie można uznać za niedopuszczalny w zakresie, w jakim dotyczy on wykładni art. 45 TFUE, dotyczącego swobody przepływu pracowników, na tej podstawie, że artykuł ten nie ma związku ze sporem w postępowaniu głównym, ponieważ brakuje mu wymiaru transgranicznego lub, tym bardziej, ponieważ ma on charakter „zewnętrzny” w znaczeniu nadanym temu terminowi przez URBSFA.

72 Cour d’appel de Mons (sąd apelacyjny w Mons) wskazuje bowiem w postanowieniu odsyłającym, że BZ ma miejsce zamieszkania i centrum swoich interesów życiowych w Paryżu. Ponadto przypomina on, że podnoszone przez niego roszczenie ma na celu uzyskanie odszkodowania za szkodę, jaką w swoim przekonaniu poniósł w sezonie 2014/2015 ze względu na utrudnienie mu możliwości przeniesienia się w celach zawodowych do innych państw członkowskich, w szczególności do Belgii, gdzie Sporting du Pays de Charleroi złożył mu warunkową ofertę zatrudnienia. W ten sposób sąd odsyłający wyraźnie podkreśla we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym transgraniczny charakter sytuacji faktycznej i prawnej charakteryzującej spór w postępowaniu głównym, w którym osoba zamieszkała we Francji podnosi, że po rozwiązaniu umowy o pracę wiążącej ją z zawodowym klubem piłkarskim mającym siedzibę w państwie trzecim utrudniono jej realizację ustalonego zamiaru skorzystania ze swobody

przemieszczania się do innych państw członkowskich, w szczególności do Belgii, ze względu na istnienie i rzeczywiste lub potencjalne zastosowanie wobec niej niektórych przepisów przyjętych przez FIFA w celu uregulowania statusu i międzynarodowego transferu piłkarzy zawodowych.

73 Z powyższych rozważań wynika, że nie można uwzględnić żadnego z argumentów wymienionych w pkt 62 niniejszego wyroku i że w konsekwencji wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny w całości.

V. W przedmiocie pytania prejudycjalnego

74 Poprzez pytanie prejudycjalne sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 45 i 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom, które zostały przyjęte przez stowarzyszenie prawa prywatnego mające za cel w szczególności regulowanie, organizowanie i kontrolowanie piłki nożnej na poziomie światowym i które przewidują:

– po pierwsze, że zawodnik zawodowy będący stroną umowy o pracę, któremu przypisuje się rozwiązanie tej umowy bez uzasadnionych przyczyn, i nowy klub, który zatrudnia go w następstwie tego przedterminowego rozwiązania, odpowiadają solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi, w którym zawodnik ten był zatrudniony, które to odszkodowanie powinno zostać ustalone na podstawie rozmaitych kryteriów wymienionych w tych przepisach;

– po drugie, w przypadku gdy zatrudnienie zawodnika zawodowego następuje w okresie chronionym na mocy umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, nowy klub podlega sankcji sportowej polegającej na wykluczeniu go z procedur rejestracji nowych graczy przez określony czas, chyba że wykaże, iż nie nakłaniał tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania tej umowy, oraz

– po trzecie, że istnienie sporu związanego z tym przedterminowym rozwiązaniem umowy stoi na przeszkodzie temu, aby krajowy związek piłki nożnej, którego członkiem jest poprzedni klub, wydał ITC niezbędny do zarejestrowania zawodnika w nowym klubie, co skutkuje tym, że zawodnik ten nie może uczestniczyć w rozgrywkach piłkarskich w barwach tego nowego klubu.

A. Uwagi wstępne

75 Na wstępie w pierwszej kolejności należy przypomnieć, że w zakresie, w jakim uprawianie sportu stanowi działalność gospodarczą, wchodzi ono w zakres przepisów prawa Unii, które mają zastosowanie w przypadku takiej działalności (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 83 i przytoczone tam orzecznictwo).

76 Za niezwiązane w jakikolwiek sposób z działalnością gospodarczą można uważać jedynie pewne przepisy szczególne, które z jednej strony zostały przyjęte wyłącznie ze względów o charakterze niegospodarczym, a z drugiej strony dotyczą kwestii związanych jedynie ze sportem jako takim. Jest tak w szczególności w przypadku przepisów dotyczących wykluczenia zawodników zagranicznych ze składu drużyn uczestniczących w rozgrywkach między drużynami reprezentującymi swoje kraje lub ustalania kryteriów klasyfikacji stosowanych przy wyborze

sportowców biorących udział w zawodach indywidualnie (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo).

77 Z wyjątkiem tych szczególnych przepisów przepisy, jakie stowarzyszenia sportowe przyjmują w celu uregulowania pracy najemnej lub świadczenia usług przez zawodników zawodowych lub półzawodowych, czy mówiąc szerzej – przepisy, które choć formalnie nie regulują tej pracy lub tego świadczenia usług, mają bezpośredni wpływ na wspomnianą pracę lub rzeczone świadczenie usług, mogą być objęte art. 45, 49 i 56 TFUE (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 85, 86 i przytoczone tam orzecznictwo).

78 Podobnie przepisy przyjęte przez tego rodzaju stowarzyszenia i, szerzej rzecz ujmując, zachowanie tych stowarzyszeń podlegają postanowieniom traktatu FUE dotyczącym prawa konkurencji, jeżeli spełnione są przesłanki stosowania owych postanowień (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).

79 Tymczasem przepisy będące przedmiotem postępowania głównego nie należą do przepisów, do których można by zastosować wyjątek, o którym mowa w pkt 76 niniejszego wyroku, który to wyjątek, jak Trybunał wielokrotnie przypominał, musi ograniczać się do jego określonego przedmiotu i nie można się na niego powoływać w celu wyłączenia z zakresu stosowania postanowień traktatu FUE dotyczących prawa gospodarczego Unii wszelkiej działalności sportowej (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).

80 Po pierwsze, przepisy będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym mają bowiem z całą pewnością bezpośredni wpływ na pracę zawodników. Przepisy przywołane w pkt 13–17 niniejszego wyroku mają zatem na celu uregulowanie umów o pracę zawodników zawodowych, które określają ich warunki pracy i pośrednio działalność gospodarczą, do której praca ta może prowadzić. Jeśli chodzi o przepisy wymienione w pkt 10, 19 i 20 tego wyroku, należy uznać, że mają one bezpośredni wpływ na pracę zawodników, ponieważ ustanawiają określone warunki, od których spełnienia uzależnia się udział tych zawodników w rozgrywkach, stanowiący zasadniczy przedmiot ich działalności gospodarczej (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 59, 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

81 Po drugie, biorąc pod uwagę, że skład drużyn stanowi jeden z istotnych parametrów rozgrywek, w których konfrontują się zawodowe kluby piłkarskie, a rozgrywki te są podstawą działalności gospodarczej, należy również uznać, że przepisy będące przedmiotem postępowania głównego, niezależnie od tego, czy dotyczą umów o pracę, czy transferów zawodników, wywierają bezpośredni wpływ na warunki wykonywania tej działalności gospodarczej i na konkurencję między zawodowymi klubami piłkarskimi prowadzącymi tę działalność (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 61).

82 W rezultacie przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym wchodzą w zakres stosowania art. 45 i 101 TFUE.

83 W drugiej kolejności, ponieważ każdemu z tych dwóch artykułów traktatu FUE przyświeca własny cel, każdy z nich przewiduje właściwe dla siebie przesłanki stosowania, ich stosowanie nie jest wzajemnie wyłączne, a ich naruszenie, jeśli zostanie wykazane, nie pociąga za sobą takich samych konsekwencji, Trybunał powinien dokonać ich wykładni kolejno, o co zwraca się sąd odsyłający.

84 W trzeciej i ostatniej kolejności niezaprzeczalna specyfika, jaką wykazuje działalność sportowa, którą – choć odnosi się ona przede wszystkim do sportu amatorskiego – można również odnaleźć w uprawianiu sportu jako działalności gospodarczej, może ewentualnie zostać wzięta pod uwagę przy stosowaniu art. 45 i 101 TFUE, obok innych elementów i w zakresie, w jakim okaże się ona istotna, przy czym należy jednak zauważyć, że to uwzględnienie może mieć miejsce jedynie w ramach i z poszanowaniem przesłanek stosowania przewidzianych w każdym z tych artykułów (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 103, 104 i przytoczone tam orzecznictwo).

85 W szczególności w przypadku podniesienia argumentu, że przepis przyjęty przez stowarzyszenie sportowe stanowi przeszkodę w swobodnym przepływie pracowników lub porozumienie antykonkurencyjne, uznanie ustanowionej w nim zasady za utrudnienie lub porozumienie antykonkurencyjne musi w każdym wypadku opierać się na konkretnej analizie treści tego przepisu w rzeczywistym kontekście, w którym ma on podlegać zastosowaniu (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo).

B. W przedmiocie pytania prejudycjalnego w zakresie, w jakim dotyczy ono art. 45 TFUE

1. W przedmiocie istnienia przeszkody w swobodnym przepływie pracowników

86 Artykuł 45 TFUE, który jest bezpośrednio skuteczny, stoi na przeszkodzie jakiemukolwiek środkowi opartemu na przynależności państwowej lub mającemu zastosowanie niezależnie od przynależności państwowej, który może stawiać obywateli Unii w niekorzystnej sytuacji, w przypadku gdyby chcieli podjąć działalność gospodarczą na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo członkowskie pochodzenia, uniemożliwiając im opuszczenie tego państwa lub zniechęcając ich do tego (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 136 i przytoczone tam orzecznictwo).

87 W niniejszej sprawie z treści pytania przedstawionego przez sąd odsyłający oraz ze stwierdzeń leżących u jego podstaw wynika, że zachowanie, w związku z którym sąd ten zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni art. 45 TFUE, polega na tym, że FIFA przyjęła poszczególne przepisy RSTZ, zawarte, odpowiednio w jego art. 17 pkt 1, 2 i 4, art. 9 ust. 1 oraz w art. 8.2.7 załącznika 3 do tego regulaminu, a następnie zastosowała je w odniesieniu do BZ, zamieszkałego w Paryżu, oraz zawodowych klubów piłkarskich z siedzibą w innych państwach członkowskich, które mogły, a nawet chciały, zatrudnić tego zawodnika po przedterminowym rozwiązaniu jego umowy o pracę z Lokomotiwem Moskwa, a przynajmniej naraziła tego zawodnika i te kluby na ryzyko ich zastosowania.

88 Artykuł 17 pkt 2 RSTZ przewiduje, że zawodnik zawodowy, którego umowa o pracę została rozwiązana bez uzasadnionych przyczyn, oraz nowy klub, który zatrudnia go w następstwie tego przedterminowego rozwiązania, odpowiadają solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi, w którym zawodnik ten był zatrudniony. Co się tyczy tego odszkodowania, art. 17 pkt 1 RSTZ stanowi, że jeżeli umowa o pracę nie przewiduje inaczej, odszkodowanie to oblicza się z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa danego kraju, specyfiki sportu oraz wszelkich innych obiektywnych kryteriów, w tym w szczególności kryterium dotyczącego wynagrodzenia i innych świadczeń należnych zawodnikowi na podstawie umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, lub nowej umowy o pracę, kryterium dotyczącego czasu pozostałego do końca okresu obowiązywania umowy o pracę, która została

przedterminowo rozwiązana, wynoszącego maksymalnie pięć lat, oraz kryterium dotyczącego opłat i kosztów powstałych lub poniesionych przez poprzedni klub, podlegających amortyzacji przez okres obowiązywania umowy.

89 Następnie zgodnie z art. 17 pkt 4 RSTZ, w przypadku gdy zatrudnienie danego zawodnika następuje w okresie chronionym na mocy umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, odpowiadającym dwóm lub trzem pierwszym sezonom lub latom objętym tą umową, w zależności od wieku tego zawodnika, nowy klub podlega sankcji sportowej. W tym względzie w przepisie tym uściślono, po pierwsze, że omawiana sankcja sportowa stanowi uzupełnienie obowiązku zapłacenia odszkodowania, o którym mowa w art. 17 pkt 1 i 2 RSTZ. Po drugie, ta sankcja sportowa ma być stosowana wobec każdego nowego klubu, który był zwolennikiem przedterminowego rozwiązania umowy o pracę lub nakłaniał do rozwiązania takiej umowy w okresie chronionym. Po trzecie, zakłada się – chyba że udowodnione zostanie coś przeciwnego – że każdy nowy klub, który zawrze umowę o pracę z zawodnikiem, który rozwiązał swą umowę bez uzasadnionych przyczyn, nakłaniał tego zawodnika do rzeczonego przedterminowego rozwiązania umowy. Po czwarte, wspomniana sankcja polega na wykluczeniu nowego klubu z procedur rejestracji nowych zawodników, na poziomie krajowym lub międzynarodowym, na dwa pełne kolejne okresy rejestracyjne.

90 Wreszcie w szczególności z art. 9 ust. 1 RSTZ i art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ wynika, że istnienie sporu związanego z rozwiązaniem umowy bez uzasadnionych przyczyn stoi na przeszkodzie temu, aby krajowy związek piłki nożnej, którego członkiem jest poprzedni klub, wydał ITC niezbędny do zarejestrowania zawodnika w nowym klubie, co skutkuje tym, że zawodnik nie może uczestniczyć w rozgrywkach piłkarskich w barwach tego nowego klubu.

91 Jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 43 i 44 opinii, ten zbiór przepisów może stawiać w mniej korzystnej sytuacji piłkarzy zawodowych, którzy mają miejsce zamieszkania lub miejsce pracy w swoim państwie członkowskim pochodzenia i chcieliby podjąć działalność gospodarczą na rzecz nowego klubu z siedzibą na terytorium innego państwa członkowskiego poprzez jednostronne rozwiązanie lub po jednostronnym rozwiązaniu ich umowy o pracę z poprzednim klubem z przyczyn, które klub ten uważa lub może uważać – słusznie lub niesłusznie – za nieuzasadnione.

92 Dokładniej rzecz ujmując, przewidziane w art. 17 pkt 1 RSTZ zasady, jakkolwiek uzupełniające, ustalania wysokości odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi od każdego zawodnika w przypadku rozwiązania umowy o pracę bez uzasadnionych przyczyn, zawarta w art. 17 pkt 2 RSTZ zasada, zgodnie z którą każdy nowy klub, który zatrudni takiego zawodnika, odpowiada solidarnie za zapłatę tego odszkodowania, oraz domniemanie, co prawda wzruszalne, że nowy klub nakłaniał do takiego rozwiązania umowy, a także znajdująca na podstawie art. 17 pkt 4 RSTZ zastosowanie do nowych klubów sankcja w postaci wykluczenia z procedur rejestracji nowych zawodników, mogą pozbawić w bardzo szerokim zakresie, czy to faktycznie, jak w przypadku BZ, czy przynajmniej potencjalnie, każdego zawodnika znajdującego się w takiej sytuacji szans na otrzymanie konkretnych i bezwarunkowych ofert zatrudnienia od klubów z siedzibą w innych państwach członkowskich, których przyjęcie prowadziłoby do opuszczenia przez zawodnika jego państwa członkowskiego pochodzenia w wykonaniu przysługującej mu swobody przemieszczania się. Istnienie tych zasad i ich łączne zastosowanie skutkuje bowiem obciążeniem tych klubów znacznym ryzykiem prawnym, nieprzewidywalnym i potencjalnie bardzo wysokim ryzykiem finansowym, a także poważnym ryzykiem sportowym, które rozpatrywane łącznie w sposób oczywisty mogą zniechęcić je do zatrudniania takich zawodników.

93 Z kolei przepisy zakazujące w sposób ogólny i automatyczny, z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności, wydawania ITC niezbędnych do zarejestrowania zawodników zawodowych w ich nowych klubach, dopóki między tymi zawodnikami a ich poprzednimi klubami istnieje spór związany z brakiem wzajemnego porozumienia w przedmiocie przedterminowego rozwiązania umowy o pracę, przewidziane w art. 9 ust. 1 RSTZ i w art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ, mogą uniemożliwiać owym zawodnikom wykonywanie działalności gospodarczej we wszystkich państwach członkowskich innych niż ich państwo członkowskie pochodzenia, a zatem sprawiać, że ich ewentualne zatrudnienie przez klub z siedzibą w jednym z tych innych państw członkowskich zostanie pozbawione istoty pod względem sportowym i gospodarczym. Ponadto te ostatnie przepisy mają zastosowanie w szczególności w przypadku transgranicznego przemieszczania się przez zawodników, z wyłączeniem jakiegokolwiek przemieszczania się w obrębie jednego i tego samego państwa, co również wynika z art. 1 ust. 1 RSTZ. A zatem w niniejszej sprawie ze stwierdzeń zawartych w postanowieniu odsyłającym wynika, że Sporting du Pays de Charleroi uzależnił ofertę zatrudnienia złożoną BZ w dniu 19 lutego 2015 r. od zapewnienia, że klub ten będzie mógł go zarejestrować i że BZ będzie mógł grać w Belgii – zapewnienia, które BZ starał się uzyskać od FIFA i URBSFA, a co do którego organizacje te oświadczyły, że nie mogą mu udzielić takiego zapewnienia ze względu na istnienie sporu między nim a Lokomotiwem Moskwa, w przedmiocie którego DRC wypowiedziało się dopiero kilka miesięcy później.

94 W związku z tym przepisy będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym utrudniają swobodę przepływu pracowników.

2. W przedmiocie istnienia ewentualnego uzasadnienia

95 Przepisy o pochodzeniu niepaństwowym mogą zostać dopuszczone, nawet jeśli mogą utrudniać przewidzianą w traktacie FUE swobodę przepływu, w razie wykazania, po pierwsze, że ich przyjęcie realizuje zgodny z owym traktatem uzasadniony cel interesu ogólnego, a zatem cel mający charakter inny niż czysto gospodarczy, a po drugie, że przepisy te są zgodne z zasadą proporcjonalności, co oznacza, że są one odpowiednie do zapewnienia realizacji tego celu i nie wykraczają poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia. Co się tyczy w szczególności przesłanki dotyczącej odpowiedniego charakteru takich przepisów, należy przypomnieć, że przepisy te można uznać za właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu tylko wtedy, gdy rzeczywiście zmierzają one do jego osiągnięcia w sposób spójny i systematyczny (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 251; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 141 i przytoczone tam orzecznictwo).

96 Podobnie jak w przypadku przepisów o charakterze państwowym obowiązek wykazania, że obie te kumulatywne przesłanki są spełnione, spoczywa na podmiocie, który przyjął owe przepisy niepaństwowe (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 252; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 142 i przytoczone tam orzecznictwo).

97 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego będzie zatem ostatecznie należało ustalenie, czy w świetle argumentów i dowodów przedstawionych przez strony rozpatrywane w postępowaniu głównym przepisy RSTZ spełniają wspomniane przesłanki. Niemniej Trybunał jest w stanie dostarczyć sądowi odsyłającemu, w oparciu o informacje zawarte w aktach sprawy, którymi dysponuje, i z zastrzeżeniem dokonania przez ten sąd weryfikacji, następujących wskazówek:

a) W przedmiocie realizacji uzasadnionego celu interesu ogólnego

98 FIFA, popierana przez URBSFA, podnosi, że rozpatrywane w postępowaniu głównym przepisy RSTZ służą realizacji szeregu celów polegających, po pierwsze, na utrzymaniu stabilności umów i stabilności drużyn zawodowych klubów piłkarskich, po drugie, na zachowaniu – szerzej rzecz ujmując – integralności, prawidłowości i sprawnego przebiegu międzyklubowych rozgrywek sportowych piłki nożnej, a po trzecie, na ochronie pracowników będących piłkarzami zawodowymi. Wszystkie te różne cele są zaś uzasadnione z punktu widzenia interesu ogólnego.

99 W tym względzie, w pierwszej kolejności, w odniesieniu do ochrony pracowników należy zauważyć z jednej strony, że ochrona ta nie wchodzi w zakres przedmiotu działalności FIFA zdefiniowanego w jej statucie, a z drugiej strony, że władze publiczne nie powierzyły temu stowarzyszeniu prawa prywatnego szczególnych zadań w tej dziedzinie. W tym stanie rzeczy nie ma potrzeby rozstrzygania, czy w świetle tych okoliczności taka organizacja ma prawo powoływać się na dążenie do rzeczonego celu, ponieważ w niniejszej sprawie wystarczy w każdym razie stwierdzić, że nie można dostrzec, w jaki sposób przyjęcie lub zastosowanie rozpatrywanych w postępowaniu głównym przepisów RSTZ, opisanych w pkt 74 niniejszego wyroku, mogłoby przyczynić się do ochrony piłkarzy zawodowych.

100 W drugiej kolejności, jeśli wziąć pod uwagę cele, które wyznacza sobie FIFA, określone w art. 2 jej statutu i przypomniane w pkt 3 niniejszego wyroku, należy przede wszystkim zauważyć, że cel polegający na zapewnieniu prawidłowości rozgrywek sportowych stanowi uzasadniony cel interesu ogólnego, który może być realizowany przez związek sportowy, na przykład poprzez przyjęcie przepisów ustalających terminy dla dokonywania transferów zawodników w celu uniknięcia opóźnionych transferów, które mogłyby znacząco zmienić rangę sportową tej czy innej drużyny w trakcie rozgrywek i przez to podważyć porównywalność wyników między poszczególnymi drużynami biorącymi udział w tych rozgrywkach, a w konsekwencji zakłócić prawidłowy przebieg rzeczonych rozgrywek jako całości (zob. podobnie wyrok z dnia 13 kwietnia 2000 r., Lehtonen i Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, pkt 53, 54).

101 Następnie cel ten ma szczególne znaczenie w wypadku piłki nożnej, jeśli wziąć pod uwagę zasadniczą rolę, jaką odgrywają rezultaty sportowe osiągane w toku rozgrywek organizowanych zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym. W istocie tę zasadniczą rolę można zapewnić tylko wtedy, gdy wszystkie z licznych uczestniczących drużyn konkurują na jednakowych warunkach regulacyjnych i technicznych i gdy między klubami zachowana jest równowaga, gwarantująca w pewnym stopniu równość szans (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 143 i przytoczone tam orzecznictwo).

102 Wreszcie, zważywszy na to, że skład drużyn stanowi jeden z podstawowych parametrów rozgrywek, w których kluby się konfrontują (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 61), wspomniany cel może uzasadniać przyjęcie nie tylko przepisów dotyczących między innymi terminów transferów zawodników w trakcie rozgrywek, o których mowa w pkt 100 niniejszego wyroku, ale również – co do zasady i bez uszczerbku dla ich konkretnej treści – przepisów mających na celu zapewnienie utrzymania

pewnego stopnia stabilności kadry klubowej, która służy jako pula dla powoływania składów drużyn, które mogą być wystawiane przez te kluby w międzyklubowych rozgrywkach piłkarskich. Utrzymanie pewnego stopnia stabilności tej kadry, a zatem pewnej ciągłości wiążących ją umów, należy więc uznać nie za uzasadniony cel interesu ogólnego, lecz za jeden z możliwych środków przyczyniania się do realizacji uzasadnionego celu interesu ogólnego w postaci zapewnienia prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłki nożnej.

b) W przedmiocie poszanowania zasady proporcjonalności

103 Jak wynika z poprzedniego punktu niniejszego wyroku i co zauważył rzecznik generalny w pkt 65 opinii, przepisy RSTZ rozpatrywane w postępowaniu głównym, takie jak opisane w pkt 74 niniejszego wyroku i przypomniane w jego pkt 87–90, można uznać na pierwszy rzut oka i z zastrzeżeniem weryfikacji, której powinien dokonać sąd odsyłający, za właściwe dla zapewnienia realizacji celu polegającego na zapewnieniu prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłkarskich, ponieważ każdy z nich przyczynia się na swój sposób do utrzymania pewnego stopnia stabilności kadry we wszystkich zawodowych klubach piłkarskich mogących uczestniczyć w tych rozgrywkach.

104 Natomiast, z zastrzeżeniem ustaleń, których dokonanie należy do sądu odsyłającego, wydaje się, że te poszczególne przepisy pod wieloma względami wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu, a nawet w przypadku niektórych z nich – znacznie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu, tym bardziej że mogą one być stosowane w znacznej mierze w sposób łączny, i to w wypadku części z nich przez dłuższy czas, do zawodników, których kariera jest w dodatku stosunkowo krótka, przez co sytuacja ta może poważnie utrudnić jej przebieg, a wręcz doprowadzić niektórych z tych zawodników do przedwczesnego jej zakończenia.

105 W pierwszej kolejności jest tak w przypadku art. 17 pkt 1 RSTZ w zakresie, w jakim określa on szereg kryteriów obliczania odszkodowania należnego od zawodnika w przypadku jednostronnego rozwiązania umowy o pracę, które nastąpiło „bez uzasadnionej przyczyny”, przy czym wyrażenie to nie zostało ponadto precyzyjnie zdefiniowane w samym regulaminie.

106 W szczególności pierwsze kryterium, które polega zasadniczo na możliwości uwzględnienia „obowiązujących przepisów prawa danego kraju”, nie gwarantuje skutecznego poszanowania tego prawa. Przeciwnie, w oficjalnym komentarzu do RSTZ opublikowanym przez FIFA wskazano, że to pierwsze kryterium w rzeczywistości prawie nigdy nie było stosowane w praktyce, a DRB stosowała zasadniczo uregulowanie ustanowione przez samą tę organizację oraz, wyłącznie tytułem uzupełnienia, prawo szwajcarskie. Tymczasem taki brak rzeczywistego uwzględnienia, a tym samym faktycznego poszanowania przepisów obowiązujących w danym państwie, wykracza w sposób oczywisty poza to, co może być konieczne do utrzymania pewnego stopnia stabilności kadry klubowej w celu zapewnienia prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłkarskich. Co się tyczy drugiego kryterium wyraźnie przewidzianego w tym przepisie, dotyczącego „specyfiki sportu”, odsyła ono do pojęcia ogólnego, nie opatrując go jednak precyzyjną definicją pozwalającą zrozumieć, na jakiej podstawie i na jakich zasadach kryterium to może mieć wpływ na obliczenie należnego od zawodnika odszkodowania, w związku z czym, mimo że wspomniane kryterium jest przedstawiane jako „kryterium obiektywne”, w rzeczywistości dopuszcza ono jego stosowanie uznaniowe, a zatem nieprzewidywalne i trudne do skontrolowania. Tymczasem ustanowienia kryterium wykazującego takie cechy i powodującego tego rodzaju konsekwencje nie można uznać za konieczne do zapewnienia prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłkarskich.

107 Z kolei pozostałe kryteria wyraźnie przewidziane we wspomnianym przepisie, choć na pierwszy rzut oka są bardziej obiektywne i możliwe do skontrolowania niż poprzednie, wydają się jednak znacznie wykraczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu. Po pierwsze bowiem, wynagrodzenie i inne świadczenia należne danemu zawodnikowi na podstawie umowy o pracę zawartej następnie przez niego z nowym klubem mają związek ze stosunkiem pracy nawiązanym po ustaniu rozwiązanego stosunku pracy, w związku z czym elementy te należy uznać za niezwiązane z tym ostatnim stosunkiem pracy i jego kosztem (zob. analogicznie wyrok z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 50). Po drugie, jeśli chodzi o całość kosztów i wydatków poniesionych przez poprzedni klub w związku z transferem tego zawodnika do klubu, podlegających amortyzacji w okresie obowiązywania umowy, należy zauważyć, że niezależnie od faktu, iż element ten odnosi się zasadniczo do wcześniejszego stosunku umownego o pracę, jego uwzględnienie wydaje się szczególnie nadmierne, ponieważ pozwala ono na przeniesienie na zawodnika potencjalnie znacznych obciążeń, które a priori były negocjowane wyłącznie przez inne osoby i w ich własnym interesie, jak w przypadku klubów będących stronami transferu lub osób trzecich, które w nim uczestniczyły. Ponadto należy stwierdzić, że takie kryteria odszkodowania wydają się służyć bardziej ochronie interesów finansowych klubów w kontekście gospodarczym właściwym transferom zawodników pomiędzy klubami niż zapewnieniu wskazywanego sprawnego przebiegu zawodów sportowych, o czym świadczy też sposób, w jaki kryteria te są interpretowane i stosowane przez DRC i SSA, co wynika z niektórych decyzji tych organów znajdujących się w aktach sprawy, którymi dysponuje Trybunał.

108 W drugiej kolejności na pierwszy rzut oka jest tak również w przypadku art. 17 pkt 2 RSTZ w zakresie, w jakim przewiduje on co do zasady, a zatem bez uwzględnienia – zgodnie z zasadą proporcjonalności – okoliczności każdego przypadku (zob. podobnie wyrok z dnia 4 października 2018 r., Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, pkt 45), w szczególności w odniesieniu do faktycznego zachowania nowego klubu, który zatrudnia tego zawodnika, że odpowiada on solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi od tego zawodnika w wypadku jednostronnego rozwiązania umowy bez uzasadnionych przyczyn, przy czym takie odszkodowanie jest ponadto ustalane w zależności od kryteriów wykazujących wady wskazane w pkt 106 i 107 niniejszego wyroku. Dodatkowo, o ile należy przyznać, że FIFA utrzymywała, iż przepis ten nie jest stosowany w sposób automatyczny, a w szczególności nie znajduje zastosowania, w sytuacji gdy nowa umowa z zawodnikiem, który rozwiązał swoją poprzednią umowę bez uzasadnionych przyczyn, została podpisana po upływie okresu obowiązywania poprzedniej umowy, o tyle nawet przy założeniu, że okoliczność ta zostanie dowiedziona, art. 17 pkt 2 RSTZ nie przewiduje takiego niestosowania, a zatem nie gwarantuje niezbędnej w tym względzie pewności prawa.

109 W trzeciej kolejności, jest tak również w przypadku art. 17 pkt 4 RSTZ w zakresie, w jakim przewiduje on, że poza tym, iż klub ten odpowiada solidarnie za zapłatę takiego odszkodowania, domniemywa się, z zastrzeżeniem przedstawienia dowodu przeciwnego, że nakłaniał on tego zawodnika do tego rozwiązania umowy bez uzasadnionych przyczyn, a w przypadku gdy zatrudnienie owego zawodnika ma miejsce w okresie chronionym na mocy umowy wiążącej go z poprzednim klubem, że nowy klub podlega z tego względu sankcji sportowej polegającej na ogólnym wykluczeniu go z procedury rejestracji nowych zawodników na dwa pełne kolejne okresy rejestracyjne.

110 Taka sankcja sportowa, w wypadku której organy właściwe do jej stosowania nie są uprawnione do dostosowania jej indywidualnie do konkretnych kryteriów lub okoliczności, wydaje się w istocie, ze względu na swój charakter i swoje skutki, oczywiście pozbawiona jakiegokolwiek stosunku

proporcjonalności do uchybienia zarzucanego nowemu klubowi. Ponadto uchybienie to jest przypisywane nowemu klubowi na podstawie domniemania, którego uzasadniony charakter nie wydaje się wykazany. Prawdą jest, że FIFA utrzymywała, iż istnienie tego domniemania jest uzasadnione trudnościami, jakie poprzedni klub zawodnika mógłby napotkać, gdyby był zobowiązany do udowodnienia, że to nowy klub skłonił tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania wiążącej go z tym poprzednim klubem umowy bez uzasadnionych przyczyn. Należy jednak stwierdzić, że o ile taki argument na pierwszy rzut oka może uzasadniać co do zasady posłużenie się domniemaniem, o tyle nie uzasadnia on domniemania takiego jak rozpatrywane w niniejszej sprawie, które stosowane jest automatycznie, to znaczy nie jest obarczone żadnym warunkiem pozwalającym na uwzględnienie, choćby w ograniczonym zakresie, istotnych okoliczności danego przypadku, takich jak na przykład przynajmniej zażądanie od poprzedniego klubu wskazania poszlak wystarczających do tego, aby można było uznać, że nowy klub nakłaniał zawodnika do odejścia.

111 Ponadto, chociaż organizacja taka jak FIFA może przewidzieć nałożenie sankcji w przypadku naruszenia przyjętych przez siebie przepisów, o ile przepisy te i sankcje służące zapewnieniu ich przestrzegania są uzasadnione realizacją uzasadnionego celu interesu ogólnego, to takie sankcje mogą być dopuszczalne jedynie pod warunkiem, że ich ustalanie będzie obwarowane przejrzystymi, obiektywnymi, niedyskryminacyjnymi i proporcjonalnymi kryteriami (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 257), przy czym ten ostatni wymóg oznacza w szczególności, że przy określaniu ich wysokości i czasu trwania uwzględnione zostaną okoliczności danego przypadku, jak wynika to z orzecznictwa przytoczonego w pkt 108 niniejszego wyroku. Po drugie, kryteria takie powinny móc być przedmiotem skutecznej kontroli.

112 W czwartej i ostatniej kolejności jest tak również w przypadku art. 8.2.7 załącznika 3 do RSTZ w zakresie, w jakim zakazuje on poprzedniemu związkowi w sposób ogólny i automatyczny, z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności, wydawania ITC, jeżeli poprzedni klub i zawodnik pozostają w sporze wynikającym z umowy, związanym z brakiem wzajemnego porozumienia w przedmiocie przedterminowego rozwiązania umowy o pracę. W istocie taki przepis, którego zastosowanie może prowadzić do uniemożliwienia danemu zawodnikowi wykonywania jego działalności zawodowej, a także do uniemożliwienia nowemu klubowi wystawienia tego zawodnika z tego tylko powodu, że między tym zawodnikiem a jego poprzednim klubem istnieje spór dotyczący rozwiązania umowy być może bez uzasadnionych przyczyn, narusza w sposób oczywisty zasadę proporcjonalności, w szczególności w zakresie, w jakim jego stosowanie nie uwzględnia okoliczności każdego przypadku, w szczególności kontekstu faktycznego, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy, zachowania danego zawodnika i jego poprzedniego klubu, a także roli lub braku roli nowego klubu, na którym w ostatecznym rozrachunku ciąży jednak zakaz rejestracji tego zawodnika i wystawiania go w zawodach.

113 Omawiane wykluczenie z procedury rejestracji nie może zatem być uzasadnione podnoszoną wolą zapewnienia sprawnego przebiegu rozgrywek sportowych. Wniosku tego nie podważa ponadto argument FIFA, zgodnie z którym w przypadku wniosku o rejestrację złożonego przez nowy krajowy związek piłki nożnej, do którego należy zawodnik, lub w przypadku wniosku złożonego przez zawodnika służby FIFA dokonują niezwłocznie i automatycznie tymczasowej rejestracji tego zawodnika. Rozpatrywany przepis nie zawiera bowiem odniesienia do takiej rejestracji tymczasowej, a tym bardziej nie wymaga jej dokonania.

3. Wnioski

114 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie prejudycjalne w zakresie, w jakim dotyczy ono wykładni art. 45 TFUE, powinno się odpowiedzieć, iż artykuł ten należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom przyjętym przez stowarzyszenie prawa prywatnego, którego celem jest w szczególności regulowanie, organizowanie i kontrolowanie piłki nożnej na poziomie światowym, i które to przepisy przewidują:

– po pierwsze, że zawodnik zawodowy będący stroną umowy o pracę, któremu przypisuje się rozwiązanie tej umowy bez uzasadnionych przyczyn, i nowy klub, który zatrudnia go w następstwie tego przedterminowego rozwiązania, odpowiadają solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi, w którym zawodnik ten był zatrudniony, które to odszkodowanie powinno zostać ustalone na podstawie kryteriów, które są nieprecyzyjne lub uznaniowe bądź pozbawione obiektywnego związku z danym stosunkiem pracy, bądź nieproporcjonalne;

– po drugie, w przypadku gdy zatrudnienie zawodnika zawodowego następuje w okresie chronionym na mocy umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, nowy klub podlega sankcji sportowej polegającej na wykluczeniu go z procedur rejestracji nowych graczy przez określony czas, chyba że wykaże, iż nie nakłaniał tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania tej umowy, oraz

– po trzecie, że istnienie sporu związanego z tym przedterminowym rozwiązaniem umowy stoi na przeszkodzie temu, aby krajowy związek piłki nożnej, którego członkiem jest poprzedni klub, wydał ITC niezbędny do zarejestrowania zawodnika w nowym klubie, co skutkuje tym, że zawodnik ten nie może uczestniczyć w rozgrywkach piłkarskich w barwach tego nowego klubu,

chyba że zostanie wykazane, iż przepisy, tak jak są one interpretowane i stosowane na terytorium Unii, nie wykraczają poza to, co jest konieczne do realizacji celu polegającego na zapewnieniu prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłkarskich poprzez zachowanie pewnego stopnia stabilności kadry zawodowych klubów piłkarskich.

C. W przedmiocie pytania prejudycjalnego w zakresie, w jakim dotyczy ono art. 101 TFUE

1. W przedmiocie art. 101 ust. 1 TFUE

115 Artykuł 101 ust. 1 TFUE zakazuje wszelkich porozumień między przedsiębiorstwami, wszelkich decyzji związków przedsiębiorstw i wszelkich uzgodnionych praktyk, które mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz rynku wewnętrznego.

116 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału, stosowanie tego przepisu w konkretnym przypadku wymaga spełnienia szeregu przesłanek.

a) W przedmiocie pojęć „przedsiębiorstw” i „związków przedsiębiorstw”

117 Artykuł 101 TFUE ma zastosowanie do każdego podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, który jako taki należy uznać za „przedsiębiorstwo”, niezależnie od jego formy prawnej oraz sposobu finansowania, w tym do podmiotów utworzonych w formie stowarzyszeń mających na celu, zgodnie ze swoim statutem, organizację i kontrolę danego sportu w zakresie, w jakim rzeczone podmioty wykonują w związku z tym sportem działalność gospodarczą, a także do podmiotów, które wprawdzie same niekoniecznie są przedsiębiorstwami, ale można je uznać za „związki przedsiębiorstw” (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 76–78 i przytoczone tam orzecznictwo).

118 W niniejszym wypadku, zważywszy na przedmiot sprawy w postępowaniu głównym, należy stwierdzić, że art. 101 ust. 1 TFUE ma zastosowanie do FIFA jako stowarzyszenia zrzeszającego krajowe związki piłki nożnej, które same można uznać za „przedsiębiorstwa” z racji tego, że wykonują one działalność gospodarczą związaną z organizacją i komercyjnym wykorzystaniem międzyklubowych rozgrywek piłkarskich na szczeblu krajowym, a także z eksploatacją praw z nimi związanych, lub których członkami lub podmiotami zrzeszonymi są podmioty, które można za takie uznać, jak jest to w przypadku klubów piłkarskich (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 115; z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 79).

b) W przedmiocie pojęcia „decyzji związku przedsiębiorstw”

119 Stosowanie art. 101 ust. 1 TFUE w przypadku podmiotu takiego jak FIFA wymaga wykazania istnienia „porozumienia”, „praktyki uzgodnionej” lub „decyzji związku przedsiębiorstw”, które z kolei mogą mieć różny charakter i przybierać różne formy. W szczególności decyzja stowarzyszenia polegająca na przyjęciu lub wprowadzeniu w życie uregulowań mających bezpośredni wpływ na warunki wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwa, które są jego bezpośrednimi lub pośrednimi członkami, może stanowić taką „decyzję związku przedsiębiorstw” w rozumieniu wskazanego postanowienia (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 118 i przytoczone tam orzecznictwo).

120 W niniejszym wypadku, jak wynika ze stwierdzeń zawartych w postanowieniu odsyłającym i z pkt 81 niniejszego wyroku, sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni art. 101 ust. 1 TFUE właśnie w kontekście decyzji tego rodzaju, a mianowicie decyzji polegających na przyjęciu i stosowaniu przez FIFA przepisów dotyczących umów o pracę i transferów zawodników.

121 Takie decyzje związków przedsiębiorstw wchodzą zatem w zakres stosowania art. 101 ust. 1 TFUE.

c) W przedmiocie pojęcia „wpływu na handel między państwami członkowskimi”

122 Stosowanie art. 101 ust. 1 TFUE w przypadku takich decyzji związków przedsiębiorstw wymaga wykazania z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że decyzje te w istotny sposób „mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi”, wywierając bezpośredni lub pośredni i rzeczywisty lub potencjalny wpływ na przepływy handlowe, co może utrudnić realizację lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego, przy czym można uznać, że przesłanka ta

jest spełniona w wypadku zachowań obejmujących całe terytorium państwa członkowskiego (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

123 W niniejszej sprawie przesłanka ta jest w sposób widoczny spełniona, jeśli wziąć pod uwagę, że – jak precyzuje art. 1 ust. 1 RSTZ – zasady ustanowione w tym rozporządzeniu mają „globalny" zakres geograficzny.

d) W przedmiocie pojęcia zachowania, którego „celem" lub „skutkiem" jest naruszenie konkurencji

124 Aby w danym przypadku można było uznać, że porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka są objęte zakazem przewidzianym w art. 101 ust. 1 TFUE, zgodnie z brzmieniem tego postanowienia konieczne jest wykazanie, że zachowanie to ma na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji albo że ma ono taki skutek (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 158 i przytoczone tam orzecznictwo).

125 W tym celu należy najpierw zbadać cel rozpatrywanego zachowania. Gdy po przeprowadzeniu takiego badania okaże się, że zachowanie to ma antykonkurencyjny cel, badanie jego wpływu na konkurencję nie jest konieczne. A zatem jedynie w przypadku, gdy nie można uznać, że owo zachowanie ma antykonkurencyjny cel, konieczne jest w dalszej kolejności przeprowadzenie badania jego antykonkurencyjnego skutku (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 159 i przytoczone tam orzecznictwo).

126 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału, chociaż pojęcie antykonkurencyjnego „celu" nie stanowi wyjątku od pojęcia antykonkurencyjnego „skutku", to jednak należy je interpretować w sposób ścisły (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 161 i przytoczone tam orzecznictwo).

127 W rezultacie pojęcie to należy rozumieć w ten sposób, że odnosi się ono wyłącznie do pewnych rodzajów współpracy między przedsiębiorstwami, które są szkodliwe dla konkurencji w stopniu wystarczającym do tego, aby można było uznać, że nie ma konieczności badania ich skutków. Pewne rodzaje współpracy między przedsiębiorstwami można bowiem uznać za szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania normalnej konkurencji z uwagi na sam ich charakter (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 162 i przytoczone tam orzecznictwo).

128 Dotyczy to w szczególności pewnych rodzajów porozumień horyzontalnych innych niż kartele, na przykład tych, które prowadzą do wykluczenia z rynku przedsiębiorstw konkurencyjnych, czy też niektórych rodzajów decyzji związków przedsiębiorstw (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 164 i przytoczone tam orzecznictwo).

129 Jak wynika z art. 101 ust. 1 lit. a) i c) TFUE, który odnosi się w szczególności do ustalania „cen zakupu lub sprzedaży" i podziału „rynków lub źródeł zaopatrzenia", takie kartele, porozumienia horyzontalne i decyzje związków przedsiębiorstw mogą dotyczyć nie tylko produktów lub usług sprzedawanych przez dane przedsiębiorstwa, a zatem podaży, ale również zasobów wszelkiego rodzaju potrzebnych tym przedsiębiorstwom do stworzenia tych towarów lub usług, a zatem popytu. Zachowanie tych przedsiębiorstw o znamionach zmowy może zatem polegać na przykład na podziale dostawców, wykorzystaniu ich zbiorowej siły rynkowej w celu ustalenia ceny, po której

przedsiębiorstwa te nabywają swoje środki produkcji, czy też, jak już zauważył Trybunał, na ograniczeniu lub kontrolowaniu zasadniczego parametru konkurencji, jaki może stanowić w niektórych sektorach lub na niektórych rynkach rekrutacja wysoko wykwalifikowanych pracowników, jakimi w kontekście sektora zawodowej piłki nożnej są wyszkoleni już zawodnicy (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 107, 109, 110).

130 Aby określić w danym przypadku, czy porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka jest ze względu na sam swój charakter szkodliwa dla konkurencji w stopniu wystarczającym do tego, aby można było uznać, iż ma na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, konieczne jest zbadanie, po pierwsze, treści porozumienia, decyzji lub praktyki, po drugie, kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki się one wpisują, a po trzecie, celów, do których osiągnięcia zmierzają (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 165 i przytoczone tam orzecznictwo).

131 W tym względzie przede wszystkim trzeba wskazać, że jeśli chodzi o kontekst gospodarczy i prawny, w jaki wpisuje się rozpatrywane zachowanie, należy wziąć pod uwagę charakter odnośnych towarów lub usług, jak również rzeczywiste warunki, które charakteryzują strukturę i funkcjonowanie danego sektora lub rynku lub danych sektorów lub rynków. Nie jest natomiast w żaden sposób konieczne badanie ani tym bardziej wykazanie skutków tego zachowania dla konkurencji, niezależnie od tego, czy są one rzeczywiste, czy potencjalne, lub też negatywne, czy pozytywne (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 166; a także z dnia 27 czerwca 2024 r., Komisja/Servier i in., C-176/19 P, EU:C:2024:549, pkt 288, 453).

132 Następnie, jeśli chodzi o cele realizowane przez rozpatrywane zachowanie, należy określić obiektywne cele w zakresie konkurencji, do których osiągnięcia zachowanie to zmierza. Natomiast okoliczność, że zaangażowane przedsiębiorstwa działały bez subiektywnego zamiaru zapobieżenia, ograniczenia lub zakłócenia konkurencji, oraz okoliczność, że realizowały one pewne uzasadnione cele, nie są decydujące do celów stosowania art. 101 ust. 1 TFUE (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 167 i przytoczone tam orzecznictwo).

133 Wreszcie uwzględnienie wszystkich elementów, o których mowa w trzech poprzednich punktach niniejszego wyroku, powinno pokazać w każdym razie dokładne powody, dla których rozpatrywane zachowanie wykazuje wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji, uzasadniający wniosek, że jego celem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 168 i przytoczone tam orzecznictwo).

134 W niniejszej sprawie, co się tyczy w pierwszej kolejności treści przepisów RSTZ rozpatrywanych w postępowaniu głównym, z pkt 87–90 niniejszego wyroku wynika, że te poszczególne przepisy, które stanowią nierozerwalną całość i które należy zatem tak postrzegać, przewidują przede wszystkim, że każdy piłkarz, a zatem w szczególności każdy piłkarz zatrudniony w Unii, który przedterminowo rozwiązuje umowę o pracę wiążącą go z jego poprzednim klubem w dowolnym momencie w trakcie jej obowiązywania, jest zobowiązany – jeżeli FIFA postanowi następnie, że rozwiązanie to nastąpiło bez uzasadnionych przyczyn – do zapłaty poprzedniemu klubowi odszkodowania, którego wysokość, wobec braku postanowień umownych w tym zakresie, jest obliczana z uwzględnieniem szeregu kryteriów.

135 Należy przypomnieć w tym względzie, że pierwsze z tych kryteriów, dotyczące „obowiązujących przepisów prawa danego kraju”, pozostawało do tej pory – jak wskazano w pkt 106 niniejszego wyroku – praktycznie martwą literą oraz że drugie ze wspomnianych kryteriów, dotyczące „specyfiki sportu”, jest sformułowane, co również zostało podkreślone we wspomnianym pkt 106, w sposób niezwykle ogólny i niedookreślony, przez co dopuszcza jego stosowanie uznaniowe, a zatem nieprzewidywalne i trudne do skontrolowania. Jeśli chodzi o pozostałe kryteria, wydają się one prima facie pozwalać na ustalenie wysokości odszkodowań na wyjątkowo wysokim i odstraszającym poziomie, co stwierdzono w pkt 107 tego wyroku. Dla kontrastu art. 4 loi du 24 février 1978 relative au contrat de travail du sportif (ustawy z dnia 24 lutego 1978 r. o umowach o pracę sportowców zawodowych, *Moniteur belge* z dnia 9 marca 1978 r., s. 2606), przywołany przez BZ w uwagach na piśmie, wydaje się przewidywać, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że w porównywalnej, lecz podlegającej prawu belgijskiemu sytuacji kwota odszkodowania odpowiada jedynie należnemu wynagrodzeniu pozostałemu do dnia wygaśnięcia umowy o pracę, która została wypowiedziana, a zatem nie obejmuje elementów niezwiązanych ze stosunkiem pracy wynikającym z tej umowy, analogicznych do tych, o których mowa w tym samym punkcie.

136 Następnie każdy zawodnik, który został pozwany przed DRC przez poprzedni klub w celu zasądzenia od niego zapłaty omawianego odszkodowania ze względu na to, że rozwiązanie wiążącej ich umowy o pracę nastąpiło jego zdaniem bez uzasadnionych przyczyn, zostaje automatycznie, z tego tylko powodu i z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności poddanych wyłącznej ocenie FIFA, pozbawiony możliwości uzyskania ITC, który w przypadku transferu do nowego klubu z siedzibą w innym państwie członkowskim niż to, w którym ma siedzibę jego poprzedni klub, stanowi warunek rejestracji w tym nowym klubie i krajowym związku piłkarskim, w którym ten ostatni klub jest zrzeszony. W konsekwencji w takiej sytuacji ów zawodnik jest pozbawiony jakiejkolwiek możliwości udziału w zorganizowanej piłce nożnej, co wynika z art. 5 ust. 1 i art. 9 ust. 1 RSTZ.

137 Wreszcie każdy nowy klub, który zatrudniłby takiego zawodnika, po pierwsze, odpowiada z tego powodu solidarnie za zapłatę odszkodowania, do której zawodnik ten został lub może zostać zobowiązany, po drugie, jest przedmiotem domniemania, z zastrzeżeniem przedstawienia dowodu przeciwnego, że nakłaniał tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania umowy o pracę wiążącej go z jego poprzednim klubem, a po trzecie, w przypadku gdy rozwiązanie tej umowy nastąpiło w okresie chronionym na mocy tej umowy, może zostać ogólnie wykluczony, w wyniku zastosowania tego domniemania i bez możliwości uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, z procedury rejestracji nowych graczy na poziomie krajowym lub międzynarodowym przez dwa pełne kolejne okresy rejestracyjne.

138 Jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 52–55 opinii, łączna lektura przepisów RSTZ rozpatrywanych w postępowaniu głównym ukazuje, po pierwsze, że przepisy te mogą w sposób uogólniony i drastyczny ograniczyć pod względem materialnym konkurencję, która w przypadku ich braku mogłaby prowadzić do rywalizacji każdego zawodowego klubu piłkarskiego z siedzibą w państwie członkowskim z jakimkolwiek innym zawodowym klubem piłkarskim mającym siedzibę w innym państwie członkowskim w zakresie pozyskiwania zawodników zatrudnionych już przez dany klub, zważywszy, że zawodnicy ci stanowią pod względem liczebności większość grupy zawodników, którzy są już wyszkoleni lub są w trakcie szkolenia i którzy mogą być przedmiotem takiego transgranicznego pozyskiwania w danym momencie, nawet jeśli w danej chwili istnieje również pewna liczba zawodników, którzy z tego czy innego powodu nie są już

związani umową. Tymczasem, jak wskazano w pkt 81 i 129 niniejszego wyroku, możliwość pozyskiwania takich zawodników stanowi podstawowy parametr konkurencji w sektorze międzyklubowej zawodowej piłki nożnej.

139 W istocie, o ile nowy klub nie otrzyma od poprzedniego klubu zgody w kontekście wynegocjowanego transferu, sam fakt zatrudnienia takiego zawodnika naraża go na ryzyko odpowiedzialności solidarnej za zapłatę potencjalnie bardzo wysokiego odszkodowania. Ponadto z uwagi na charakter kryteriów, na podstawie których odszkodowanie to jest obliczane, jego wysokość jest dla nowego klubu wysoce nieprzewidywalna. Co więcej, dopóki między danym zawodnikiem a jego poprzednim klubem istnieje spór w przedmiocie przedterminowego rozwiązania wiążącej ich umowy o pracę, a zatem dopóki ITC odpowiadający temu zatrudnieniu nie zostanie wydany, zawodnik ten nie może ani zostać zarejestrowany w tym nowym klubie, ani uczestniczyć w jego imieniu w jakichkolwiek rozgrywkach wchodzących w zakres kompetencji FIFA, krajowych związków piłki nożnej będących jego członkami lub uznawanych przez nią konfederacji kontynentalnych, takich jak UEFA. Wreszcie do tych różnych elementów dochodzi ryzyko, które obciąża nowy klub, a polega na tym, że w przypadku gdy zatrudnienie zawodnika ma miejsce w okresie chronionym na mocy umowy, która wiązała go z poprzednim klubem, i gdy nowy klub nie zdołał obalić domniemania dotyczącego nakłaniania do przedterminowego rozwiązania umowy, że to zatrudnienie doprowadzi do zastosowania wobec niego sankcji sportowej. Jak wskazano powyżej, ta sankcja sportowa polega na automatycznym wykluczeniu tego klubu z procedury rejestracji wszystkich innych nowych zawodników przez okres dwóch pełnych kolejnych okresów rejestracyjnych. Wspomniana sankcja sportowa uniemożliwia mu w praktyce wystawienie w meczu wszelkich nowych graczy, których mógłby on chcieć zatrudnić, co pozbawia takie pozyskiwanie jakiejkolwiek rzeczywistej praktyczności.

140 Po drugie, to uogólnione i drastyczne ograniczenie konkurencji transgranicznej między klubami mogącej przybrać formę jednostronnego pozyskiwania zawodników już zatrudnionych, a więc dostępu klubów do istoty „zasobów”, jakimi są zawodnicy, rozciąga się z geograficznego punktu widzenia na całe terytorium Unii i ma pod względem czasowym charakter trwały, ponieważ obejmuje za każdym razem cały czas trwania umów o pracę, które zawodnik może zawierać kolejno z klubem, a następnie, w przypadku wynegocjowanego transferu do innego klubu, także z tym nowym klubem, co wynika też z art. 13 RJSZ.

141 Biorąc pod uwagę wszystkie jego cechy, wspomniane ograniczenie zapewnia zatem w praktyce każdemu klubowi pewność lub prawie pewność zachowania własnych zawodników dopóty, dopóki umowa lub seria zawartych z nimi umów nie wygaśnie lub, przed upływem tego okresu, dopóki nie zdecyduje się on sam z nimi rozstać poprzez rozwiązanie umowy za zgodą zawodnika lub jego wynegocjowany transfer do innego klubu w zamian za zapłatę temu klubowi rekompensaty za transfer.

142 Co się tyczy w drugiej kolejności kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki wpisują się przepisy RSTZ rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy przede wszystkim przypomnieć, że z uwagi na szczególny charakter „produktów”, jakie stanowią z ekonomicznego punktu widzenia rozgrywki sportowe, stowarzyszenia odpowiedzialne za dyscyplinę sportową mogą, ogólnie rzecz biorąc, przyjmować, stosować i egzekwować przepisy dotyczące w szczególności organizacji rozgrywek w tej dyscyplinie, ich sprawnego przebiegu i udziału w nich sportowców (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 142; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 103 i przytoczone tam orzecznictwo).

143 Co się tyczy konkretnie piłki nożnej i działalności gospodarczej związanej z uprawianiem tego sportu, jest uzasadnione, aby stowarzyszenie takie jak FIFA objęło organizację i przebieg międzynarodowych zawodowych rozgrywek piłki nożnej wspólnymi zasadami mającymi na celu zapewnienie jednolitości i koordynacji tych rozgrywek w ramach ogólnego kalendarza rocznego lub sezonowego, a także, szerzej rzecz ujmując, promowanie w sposób adekwatny i efektywny organizacji zawodów sportowych opartych na równości szans oraz na rezultatach. W szczególności takie stowarzyszenie jest uprawnione do uregulowania za pomocą takich wspólnych zasad warunków, na jakich zawodowe kluby piłkarskie mogą formować składy uczestniczące w takich rozgrywkach oraz na jakich mogą brać w nich udział sami zawodnicy. Wreszcie uzasadnione jest zapewnienie rzeczywistego przestrzegania tych wspólnych zasad za pomocą przepisów pozwalających na nałożenie sankcji (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 144–146; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 104).

144 W tych ramach, ponieważ coroczny lub sezonowy przebieg międzyklubowych rozgrywek piłkarskich opiera się w Unii na konfrontacjach i stopniowym eliminowaniu uczestniczących drużyn, a w konsekwencji opiera się on zasadniczo na rezultatach sportowych, które mogą być zagwarantowane tylko wtedy, gdy wszystkie drużyny konfrontują się na jednakowych warunkach regulacyjnych i technicznych, co zapewnia w pewnym stopniu równość szans (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 143; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, pkt 105), uzasadnione może być dążenie przez stowarzyszenie takie jak FIFA do zapewnienia w pewnym zakresie stabilności składu kadry zawodników służących jako pula dla składów drużyn, które kluby te kompletują w ciągu danego sezonu, na przykład poprzez zakazanie, jak czyni to art. 16 RSTZ, jednostronnego rozwiązywania umów o pracę w trakcie sezonu, a nawet w danym roku.

145 Natomiast specyfika piłki nożnej i rzeczywiste warunki funkcjonowania rynku, jakim są z ekonomicznego punktu widzenia organizowanie i komercyjne wykorzystanie międzyklubowych zawodów piłkarskich, nie mogą prowadzić do dopuszczenia, by wszelka możliwość podjęcia przez kluby konkurencji transgranicznej poprzez jednostronne pozyskiwanie zawodników zatrudnionych już przez klub mający siedzibę w innym państwie członkowskim lub zawodników, których posądza się o rozwiązanie umowy o pracę z takim klubem bez uzasadnionych przyczyn, była ograniczona w sposób uogólniony, drastyczny i trwały, a nawet uniemożliwiona na całym terytorium Unii. Pod pozorem zapobiegania agresywnym praktykom rekrutacyjnym przepisy te są bowiem równoważne z zawartymi między klubami porozumieniami o zakazie przejmowania pracowników, które w istocie prowadzą do sztucznego podziału rynków krajowych i lokalnych na korzyść wszystkich klubów. W tym względzie należy podkreślić, że klasyczne mechanizmy prawa zobowiązań, takie jak prawo do otrzymania przez klub odszkodowania w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy przez jednego z jego zawodników, w stosownym wypadku za namową innego klubu, z naruszeniem postanowień tej umowy, wystarczają, aby zapewnić z jednej strony trwałą obecność tego zawodnika w pierwszym z tych klubów, zgodnie z tymi postanowieniami, zaś z drugiej strony obowiązywanie w relacjach między klubami zwykłych zasad rynkowych, które będą pozwalały klubom, po upływie zwykłego okresu obowiązywania umowy lub wcześniej, jeżeli między klubami zostanie osiągnięte porozumienie finansowe, na pozyskanie danego zawodnika.

146 W ostatecznym rozrachunku takie zasady, nawet jeśli zostały przedstawione jako mające zapobiegać praktykom związanym z pozyskiwaniem zawodników przez kluby dysponujące większymi środkami finansowymi, są porównywalne z generalnym, bezwzględnym i trwałym

zakazem jednostronnego pozyskiwania zawodników już zatrudnionych, nałożonym w drodze decyzji związku przedsiębiorstw na wszystkie przedsiębiorstwa, jakimi są zawodowe kluby piłkarskie, i obciążającym wszystkich pracowników, jakimi są ci zawodnicy. W ten sposób utrwalają one podział tych zasobów między tymi klubami, chyba że dojdzie do transferów wynegocjowanych między nimi. Stanowią one z tego względu wyraźne ograniczenie konkurencji, jaka mogłaby istnieć między klubami w ich braku, i prowadzą do podziału rynku na korzyść wszystkich tych klubów.

147 W trzeciej i ostatniej kolejności, jeśli chodzi o cel, do którego osiągnięcia w obszarze konkurencji zmierzają przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, z powyższych rozważań wynika, że niezależnie od subiektywnego zamiaru lub uzasadnionych celów, które mogły przyświecać podmiotowi, który je przyjął, lub być przez niego realizowane, przepisy te należy postrzegać jako zmierzające do tego, by – z wyjątkiem przypadku zawodników, których umowa o pracę została rozwiązana z uzasadnionych przyczyn lub rozwiązana na podstawie wzajemnego porozumienia z ich poprzednim klubem – zawodowym klubom piłkarskim było nadzwyczaj trudno, ze względu na związane z tym ryzyko natury prawnej, finansowej i sportowej, konkurować o dostęp do podstawowych zasobów, jakimi są zawodnicy związani już umową, poprzez jednostronne pozyskanie zawodnika zatrudnionego przez inny klub lub zawodnika, którego posądza się o jednostronne rozwiązanie umowy bez uzasadnionych przyczyn, ponieważ takie pozyskanie może mieć miejsce wyłącznie w drodze transferu wynegocjowanego między poprzednim a nowym klubem.

148 Badanie treści przepisów rozpatrywanych w postępowaniu głównym, kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki się one wpisują, oraz obiektywnych celów, do których osiągnięcia zmierzają, ukazuje zatem, że przepisy te wykazują ze swej natury wysoki stopień szkodliwości dla konkurencji, jaką zawodowe kluby piłkarskie mogłyby prowadzić między sobą poprzez jednostronne pozyskiwanie zawodników już zatrudnionych przez inny klub lub zawodników, których posądza się o rozwiązanie umowy o pracę bez uzasadnionych przyczyn, a zatem poprzez próbę uzyskania dostępu do kluczowych dla osiągnięcia przez nie sukcesu zasobów, jakimi są ci wysoko wykwalifikowani zawodnicy. W tych okolicznościach należy uznać, że przepisy te mają na celu ograniczenie, a nawet zapobieżenie wspomnianej konkurencji na całym terytorium Unii. W związku z tym nie jest konieczne badanie ich skutków.

e) W przedmiocie możliwości uznania niektórych szczególnych zachowań za nieobjęte art. 101 ust. 1 TFUE

149 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że nie każde porozumienie między przedsiębiorstwami i nie każda decyzja związku przedsiębiorstw, które ograniczają swobodę działania przedsiębiorstw będących stronami tego porozumienia lub podlegających tej decyzji, są bezwzględnie objęte zakazem ustanowionym w art. 101 ust. 1 TFUE. Badanie kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki wpisują się niektóre z tych porozumień i decyzji, może bowiem prowadzić do stwierdzenia, po pierwsze, że są one usprawiedliwione realizacją jednego lub więcej niż jednego z uzasadnionych celów leżących w interesie ogólnym, które same w sobie są pozbawione antykonkurencyjnego charakteru, po drugie, że konkretne środki, które wykorzystano do realizacji tych celów, są rzeczywiście do tego konieczne, a po trzecie, że nawet jeśli okaże się, iż nieodłącznym skutkiem tych środków jest ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, przynajmniej potencjalnie, ów nieodłączny skutek nie wykracza poza to co konieczne, w szczególności nie dochodzi do wyeliminowania wszelkiej konkurencji (wyroki:

z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 183 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 25 stycznia 2024 r., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, pkt 30).

150 Wspomniane orzecznictwo nie może jednak znaleźć zastosowania w przypadku zachowań, które bynajmniej nie ograniczają się do tego, że ich nieodłącznym „skutkiem" jest ograniczenie – przynajmniej potencjalnie – konkurencji poprzez ograniczenie swobody działania niektórych przedsiębiorstw, lecz wykazują wobec tej konkurencji stopień szkodliwości uzasadniający uznanie, że samym ich „celem" jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 186; z dnia 25 stycznia 2024 r., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, pkt 32). Stopień szkodliwości tych zachowań dla konkurencji, a zatem bezpośrednia lub pośrednia szkoda, jaką mogą one wyrządzić użytkownikom oraz konsumentom pośrednim lub końcowym w różnych rozpatrywanych sektorach lub na różnych rozpatrywanych rynkach, jest bowiem zbyt duża, aby można je było uznać za uzasadnione i proporcjonalne.

151 Jeśli chodzi o zachowania mające na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, zachowania takie mogą skorzystać z wyłączenia spod zakazu przewidzianego w art. 101 ust. 1 TFUE jedynie na podstawie art. 101 ust. 3 TFUE i pod warunkiem, że wszystkie przesłanki przewidziane w tym postanowieniu są spełnione (wyroki: z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 187; z dnia 25 stycznia 2024 r., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, pkt 33).

152 W niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę rozważania zawarte w pkt 134–148 niniejszego wyroku, należy uznać, że orzecznictwo przypomniane w pkt 149 tego wyroku nie znajduje zastosowania w odniesieniu do przepisów takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.

2. W przedmiocie art. 101 ust. 3 TFUE

153 Z samego brzmienia art. 101 ust. 3 TFUE wynika, że wszelkie porozumienia, decyzje związków przedsiębiorstw lub uzgodnione praktyki, które okazują się sprzeczne z art. 101 ust. 1 TFUE, czy to ze względu na swój antykonkurencyjny cel, czy antykonkurencyjny skutek, mogą być objęte wyłączeniem, jeżeli spełniają wszystkie przewidziane w tym względzie przesłanki, przy czym owe przesłanki są bardziej rygorystyczne niż te opisane w pkt 149 niniejszego wyroku (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 189 i przytoczone tam orzecznictwo).

154 Zgodnie z art. 101 ust. 3 TFUE podleganie rzeczonemu wyłączeniu w danym przypadku jest uzależnione od spełnienia czterech kumulatywnych przesłanek. Po pierwsze, należy wykazać z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że dane porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka umożliwiają osiągnięcie wzrostu efektywności, przyczyniając się albo do polepszenia produkcji lub dystrybucji danych produktów lub usług, albo do promowania postępu technicznego lub gospodarczego. Po drugie, należy wykazać w tym samym stopniu, że słuszną część zysku, który wynika z tego wzrostu efektywności, zastrzeżono dla użytkowników. Po trzecie, dane porozumienie, decyzja lub praktyka nie mogą nakładać na uczestniczące w nich przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia takiego wzrostu efektywności. Po czwarte, rozpatrywane porozumienie, decyzja lub praktyka nie mogą dawać uczestniczącym w nich przedsiębiorstwom możliwości wyeliminowania wszelkiej

skutecznej konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów lub usług (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 190 i przytoczone tam orzecznictwo).

155 Niespełnienie jednej z tych czterech kumulatywnych przesłanek wystarczy, aby wykluczyć możliwość objęcia danego zachowania wyłączeniem przewidzianym w art. 101 ust. 3 TFUE (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 208).

156 W tym względzie, jeśli chodzi o trzecią przesłankę, dotyczącą niezbędnego lub koniecznego charakteru rozpatrywanego zachowania, wymaga ona oceny i porównania wpływu tego zachowania i wpływu realnie możliwych środków alternatywnych w celu ustalenia, czy wzrost efektywności spodziewany w przypadku rzeczonego zachowania można by osiągnąć za pomocą mniej restrykcyjnych dla konkurencji środków. Przesłanka ta nie może natomiast prowadzić, gdyby była taka możliwość, do wyboru między danym zachowaniem a rzeczonymi alternatywnymi środkami, w przypadku gdy nie wydaje się, że środki te będą ograniczały konkurencję w mniejszym stopniu (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 197).

157 W celu ustalenia, czy ta trzecia przesłanka jest spełniona w niniejszej sprawie, sąd odsyłający powinien wziąć pod uwagę, po pierwsze, wskazaną w pkt 105–112 niniejszego wyroku okoliczność, że rozpatrywane w postępowaniu głównym przepisy RSTZ charakteryzują się połączeniem elementów, z których znaczna część ma charakter uznaniowy lub nieproporcjonalny. Ponadto sąd ten będzie musiał wziąć pod uwagę wskazaną w pkt 138–140, 145 i 146 niniejszego wyroku okoliczność, że przepisy te przewidują uogólnione, drastyczne i trwałe ograniczenie konkurencji transgranicznej, jaką zawodowe kluby piłkarskie mogłyby między sobą prowadzić poprzez jednostronne pozyskiwanie wysoko wykwalifikowanych zawodników. Każda z tych dwóch okoliczności, rozpatrywana odrębnie, wyklucza bowiem na pierwszy rzut oka uznanie wspomnianych przepisów za niezbędne lub konieczne do umożliwienia wzrostu efektywności, przy założeniu, że taki wzrost zostanie wykazany.

3. Wnioski

158 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie prejudycjalne w zakresie, w jakim dotyczy ono wykładni art. 101 TFUE, powinno się odpowiedzieć, iż artykuł ten należy interpretować w ten sposób, że przepisy przyjęte przez stowarzyszenie prawa prywatnego, którego celem jest w szczególności regulowanie, organizowanie i kontrolowanie piłki nożnej na poziomie światowym i które przewidują:

– po pierwsze, że zawodnik zawodowy będący stroną umowy o pracę, któremu przypisuje się rozwiązanie tej umowy bez uzasadnionych przyczyn, i nowy klub, który zatrudnia go w następstwie tego przedterminowego rozwiązania, odpowiadają solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi, w którym zawodnik ten był zatrudniony, które to odszkodowanie powinno zostać ustalone na podstawie kryteriów, które są nieprecyzyjne lub uznaniowe bądź pozbawione obiektywnego związku z danym stosunkiem pracy, bądź nieproporcjonalne;

– po drugie, w przypadku gdy zatrudnienie zawodnika zawodowego następuje w okresie chronionym na mocy umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, że nowy klub podlega sankcji sportowej polegającej na wykluczeniu go z procedur rejestracji nowych

zawodników przez określony czas, chyba że wykaże, iż nie nakłaniał tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania tej umowy, oraz

– po trzecie, że istnienie sporu związanego z tym przedterminowym rozwiązaniem umowy stoi na przeszkodzie temu, aby krajowy związek piłki nożnej, którego członkiem jest poprzedni klub, wydał ITC niezbędny do zarejestrowania zawodnika w nowym klubie, co skutkuje tym, że zawodnik ten nie może uczestniczyć w rozgrywkach piłkarskich w barwach tego nowego klubu,

stanowią decyzję związku przedsiębiorstw, która jest zakazana na mocy ust. 1 tego artykułu i która może zostać objęta wyłączeniem na podstawie ust. 3 tego artykułu tylko wtedy, gdy za pomocą przekonujących argumentów i dowodów zostanie wykazane, że spełnione zostały wszystkie wymagane w tym celu przesłanki.

W przedmiocie kosztów

159 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 45 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom, które zostały przyjęte przez stowarzyszenie prawa prywatnego mające na celu w szczególności regulowanie, organizowanie oraz kontrolowanie piłki nożnej na poziomie światowym i które przewidują:

– po pierwsze, że zawodnik zawodowy będący stroną umowy o pracę, któremu przypisuje się rozwiązanie tej umowy bez uzasadnionych przyczyn, i nowy klub, który zatrudnia go w następstwie tego przedterminowego rozwiązania, odpowiadają solidarnie za zapłatę odszkodowania należnego poprzedniemu klubowi, w którym zawodnik ten był zatrudniony, które to odszkodowanie powinno zostać ustalone na podstawie kryteriów, które są nieprecyzyjne lub uznaniowe bądź pozbawione obiektywnego związku z danym stosunkiem pracy, bądź nieproporcjonalne;

– po drugie, w przypadku gdy zatrudnienie zawodnika zawodowego następuje w okresie chronionym na mocy umowy o pracę, która została przedterminowo rozwiązana, że nowy klub podlega sankcji sportowej polegającej na wykluczeniu go z procedur rejestracji nowych zawodników przez określony czas, chyba że wykaże, iż nie nakłaniał tego zawodnika do przedterminowego rozwiązania tej umowy, oraz

– po trzecie, że istnienie sporu związanego z tym przedterminowym rozwiązaniem umowy stoi na przeszkodzie temu, aby krajowy związek piłki nożnej, którego członkiem jest poprzedni klub, wydał certyfikat międzynarodowego transferu niezbędny do zarejestrowania zawodnika w nowym klubie, co skutkuje tym, że zawodnik ten nie może uczestniczyć w rozgrywkach piłkarskich w barwach tego nowego klubu,

chyba że zostanie wykazane, iż przepisy, tak jak są one interpretowane i stosowane na terytorium Unii Europejskiej, nie wykraczają poza to, co jest konieczne do realizacji celu polegającego na zapewnieniu prawidłowości międzyklubowych rozgrywek piłkarskich poprzez zachowanie pewnego stopnia stabilności kadry zawodowych klubów piłkarskich.

2) **Artykuł 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że takie przepisy stanowią decyzję związku przedsiębiorstw, która jest zakazana na mocy ust. 1 tego artykułu i która może zostać objęta wyłączeniem na podstawie ust. 3 tego artykułu tylko wtedy, gdy za pomocą przekonujących argumentów i dowodów zostanie wykazane, że spełnione zostały wszystkie wymagane w tym celu przesłanki.**

Podpisy